

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang.”

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling. f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland „ 4.—
Afzonderlijke nummers „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
□ Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De Nieuwe Jaargang. — Wat mag Indië van Nederland verwachten? — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Feuilleton. — Personalia. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Lees- tafels. — Mededeelingen. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

DE NIEUWE JAARGANG.

Wij beginnen onzen elfden jaargang met een eenigszins gewijzigd uiterlijk. De paarsgekleurde omslag is weggelaten ten gunste der adverteerders, die nu vlak naast de kolommen tekst er als het ware één geheel mee vormen. Naar wij verwachten, zal deze verandering een verbetering zijn, die langs financiële weg ook langzamerhand een verbreedenden invloed op den inhoud van ons blad zal kunnen uitoefenen.

In aard en strekking zal het echter geen wijziging ondergaan. Wel gevoelde zich een onzer oudste, vaste-medewerkers genoopt niet langer aan ons Weekblad te arbeiden, waarover wij hem ook te dezer plaatse ons leedwezen te kennen geven, tegelijk met de betuiging van onzen warmen dank voor hetgeen hij in het belang van ons streven deed; wij kunnen gelukkig melden, dat zijn taak dadelijk werd overgenomen door zeer bevoegde handen. Voor de toekomst hopen wij op nog meerdere medewerking van belangstellenden buiten de Redactie-Commissie.

Moge het nieuw ingetreden jaar in menig opzicht een tijd van voorspoed zijn, zoowel voor de Vereeniging Oost en West in het algemeen, als voor haar orgaan en voor de lezers van Het Koloniaal Weekblad in het bijzonder!

Wat mag Indië van Nederland verwachten? *)

Rede uitgesproken op het XXXIe Nederlandsche Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht, 30 Aug. 1910.

De Regeeringsalmanak, de Staatsalmanak voor Indië, vermeldt als de uitgestrektheid van Nederlandsch Oost-Indië ongeveer 35000 v.k. geogr. mijl. Over die uitgestrektheid verdeelt zich eene bevolking van 37 miljoen inboorlingen, 6.000.000 vreemde oosterlingen, d.z. chineezzen, arabieren, en andere vreemde oosterlingen onder welke laatste 't regeerings-reglement verstaat Mooren en alle vreemdelingen die Mohammedanen of heidenen zijn, de Europeesche Turken niet medegerekend en ook niet de Japanners, die in 1899 met Europeanen zijn gelijkgesteld en... 81000 Europeanen. — 81000 Europeanen dus op 43 miljoen andere ingezetenen, en onder die 81000 Europeanen telt men de Japanners en alle niet-Nederlanders (Franschen, Engelschen, Duitschers, Italianen, enz.). Hoe groot het getal dier Europeesche vreemdelingen in ons Indië is, vind ik niet vermeld, — ik veronderstel echter, dat dat getal niet meer dan een duizendtal bedraagt. En van de overigen reken ik, en ik geloof ruim, een derde gedeelte volbloed-Neder-

landers. Een handvol blanken de heerschappij voerend over een reusachtig getal der gekleurde rassen! Het beeld der overwinning van het intellect en het zelfbewustzijn op de massa!

Intellect, en vooral zelfbewustzijn, wie ontkent die bij onze groote voorouders, die onze onafhankelijkheid vestigden, die voor ons de bronnen van het Oosten openden, wier geest- en wilskracht, gepaard met persoonlijk moed, het conglomeraat van gewestelijke, stedelijke of familiebelangen deed samengroeien in één groot vaderlandsch belang, waardoor Nederland een plaats zou verwerven in de eerste rij der mogendheden?

De geschiedenis der Nederlanders in Indië begint met den tocht van Houtman in 1595 naar Bantam. Tot dien tijd waren de Portugeezen de vrachtaarders van Europa op het Oosten geweest, en haalden Amsterdamsche en Antwerpsche kooplieden de Indische waren te Lissabon af. Dat kon ongestoord geschieden, totdat de Koning van Spanje, tegen wien wij in opstand waren, ook Koning van Portugal geworden was. Toen rijpten de plannen om een eigen weg naar Indië te zoeken, en verwachtte men, een vrijen doortocht te vinden in het Noorden. Houtman wachtte den uitslag dier pogingen niet af; hij wist eenige te Amsterdam gevestigde kooplieden te bewegen, hem de beschikking te geven over vier schepen, waarvan het grootste niet meer dan 230 last bedroeg. (De stoomschepen, die ons thans naar Indië overvoeren, zonder dat wij de ontmoeting met een vijand te duchten hebben, zijn minstens tienmaal ruimer.) Door de hulp voorts van den Stadhouders en van de Staten van Holland, die hem van verdedigings- en oorlogstuig voorzagen, en geloofsbriefven medegaven, stak hij den 2den April 1595 in zee. Bijna 2½ jaar later keerde Houtman uit Indië terug met drie van de vier schepen, en 1/3 der manschappen, met wie hij den tocht begonnen had. Voorspoedig was de reis dus niet geweest, en ook de vrachtlading, uit Indië aangebracht, voldeed niet aan de verwachting. Maar de weg naar Indië was voor onze kooplieden geopend. En verschillende maatschappijen of compagnieën vormden zich voor de vaart op Indië.

De strijd van belangen dier verschillende maatschappijen, die er bij de eene toe moest leiden om tot eigen meerder voordeel bij de Inlandsche vorsten zijnen mededinger afbreuk te doen, deed al spoedig de wenschelijkheid inzien, en in het bijzonder bij de Staten-Generaal, voorgelicht door Holland's advocaat, Joan van Oldenbarnevelt, om die maatschappijen te vereenigen tot ééne groote machtige maatschappij, die dan ook krachtiger zou kunnen optreden tegen de „gemeenen” vijand, en in het belang van de „gemeene” Christenheid. Men oordeelde het „niet alleen eerlyk en dienstelyk, maar tot conservatie van den handel noodich alle compagnieën tot eene te brengen, die te octroyeeren, en te autoriseeren om in de Oost verbonden aan te gaan, de Koningen daer jegens de vijanden” (d. w. z. onze vijanden — Spanjaarden, Portugeezen en Engelschen) „te assisteren, plaatsen ende stercken te maecken, en voorts op

liare handelingen... sulcke ordre te stellen als zij dienstelyk bevinden.” Aldus kwam in Maart 1602 tot stand de Vereenigde O.-I. Compagnie, aan wie voorloopig voor den tijd van 21 jaren het octrooi werd verleend om met uitsluiting van alle andere in de Vereenigde Provinciën te varen beoosten de Kaap de Goede Hoop en door de straat van Magelaen, en aan wie de macht gegeven werd om aldaar met prinses en potentaten verbintenissen en contracten te sluiten in naam van de Staten-Generaal of de hooge Overigheid, om daar sterkten en forten te bouwen, gouverneurs, volk van oorlog, rechters enz. aan te stellen. De regeering dier dagen voorzag, dat „met der tydt macht van groote schepen, grof geschut ende andere noodelykheden ter oorloge” door de Compagnie tot versterking van 's lands vloot zouden geleverd kunnen worden; de inkomsten van den lande aan convooyen en licenten zouden door haar wel vermeerderen; de handel met naburige landen zou toenemen; vele varensgezellen zouden door haar hun onderhoud vinden; en eindelijk zoude de Koning van Spanje genoodzaakt worden om veel geld naar Indië te zenden, dat hij anders ter bestrijding der Vereenigde Provinciën kon gebruiken.” Van dien tijd af totdat bij de invoering van de staatsregeling van 1798 de Bataafsche republiek alle bezittingen en eigendommen der O./I. Compagnie, benevens alle hare schulden overnam, is de geschiedenis der Vereenigde Oost-Indische Compagnie die van de Nederlanders in Indië. De eed, voor den eersten gouverneur-generaal, Pieter Both, voorgeschreven, ving aan met de belofte, „dat hij met alle getrouwheid en naarstigheit de affairen en zaken van de Generale Oost-Indische Compagnie zal dirigeren en leiden, zoowel in 't stuk van negotie, als regering”.

De Compagnie was een handelslichaam met een onbeperkte volmacht om in het Oosten te handelen, zooals haar goed dacht. De geldelijke belangen harer participanten strookten met de staatkundige belangen van de regeering in de Nederlanden. De concurrenten, die de Compagnie had af te weren, waren de vijanden der regeering, en met de kostelijke producten, die zij met hare schepen ter markt bracht, droeg zij machtig bij tot het welvaren der gewesten. Veel groots heeft de Compagnie tot stand gebracht, echter in haar bekrompen monopoliestelsel — toen weliswaar hare kracht — lag ook de kiem van haar verval, die zich op den duur ontwikkelde en door de verslapping van geestkracht, de zorgeloosheid, en het zedenbederf als gevolgen eener weelderigheid, de vrucht ten laatste van te gemakkelijk verworven rijkdommen. Maar hare geschiedenis overziende, kunnen op haar de woorden van toepassing zijn, waarmede mijn vader *) zijne studie en lezing over Isaac le Maire besloot: „Vindt gij in hem iets groots, zegt dan: zóó was toen een koopman; vindt gij in hem iets te laken, de verontschuldiging zij: hij was maar een koopman!”

Veel groots heeft de Compagnie gewrocht, — en dan denken wij in de eerste plaats aan dien ijzeren

*) Dr. R. C. Bakhuizen van den Brink.

*) Op ons verzoek heeft de heer C. R. Bakhuizen van den Brink zijn dezen zomer op het Congres van het Nederl. Verbond te Maastricht uitgesproken rede, aangevuld met wat hij toen uit tijdgebrek achterwege liet, hier weergegeven. Red.-Com.

figuur, den man van onverzwaakte moed en geestkracht, van onwankelbare trouw, van onverwrikbaar plichtsgevoel, den man dien de Compagnie noodig had, om haar gezag in het Oosten op hechte grondslagen te vestigen, Jan Pietersz. Coen, den stichter van Batavia, den grondlegger van ons gezag in Indië, zonder wien het een zeer ernstige vraag zou zijn geweest of de Compagnie zoo stevigen voet zou hebben gezet in het Oosten, en aan het Vaderland de schatten zou hebben doen toevloeien, die het in staat stelden, het hoofd te bieden aan de machtigste Rijken van die en een volgende eeuw, en een standpunt in de wereldgeschiedenis in te nemen, dat onze eeuwige trots is, — terwijl wij ons nog gaarne beroemen op dien kostbaren parel in de Kroon der Nederlanden. Onder den invloed onzer moderne humaniteitsbegrippen is een geest vaardig geworden, die meer tot veroordeeling dan tot waardeering der handelingen van de Compagnie voeren gaat. En zoo staat ook de nagedachtenis van den man, wien wij enkel eerbied en dankbaarheid verschuldigd zijn, somwijlen aan schennis bloot. Over het licht zijner groote en grootsche daden heeft men de schaduwen doen vallen van in ons oog onmenselijke strengheden, — het harde vonnis over den ongeoorloofden minnehandel tusschen de jongelieden Kortenhoeft en Sara Speex, — de verdelging te vuur en te zwaard van de Bandaneezen. Aan de hand der geschiedenis echter moet men de noodzakelijkheid dier feiten aanvaarden. Coen, die de overmacht der Hollanders zoowel in geestelijken als in stoffelijken zin had te toonen tegenover den Indiaan, Coen, die de heerschappij voeren zou in een land van oostersche willekeur met een handvol Europeanen, waaronder vele zedelijk verdorven elementen, die door hunne reis naar Indië het tuchthuis waren ontlopen, Coen mocht geen zwakheid doen blijken op het punt der zeden. Met zijn puriteinschen aard, met zijn streng rechtvaardigheidsgevoel kon hij niet dulden, dat, uit overwegingen van vriendschap, geboorte of stand, de hand werd gelicht met zijne ordonnantiën en plakaten, betreffende concubinage, overspel en bloedschande. Met de verdelging der Bandaneezen volvoerde Coen een voornaam punt van het programma der Compagnie: het scheppen — koste wat wil — van den alleenhandel in de Molukken.

In hunne eerste instructie, medegegeven aan den eersten gouverneur-generaal, Pieter Both, hadden de heeren Zeventien, de bewindhebbers der Compagnie, geschreven: „Doch om U in 't particulier zooveel van onze inzichten en goede meeningen mede te deelen, tot versterking van Uw oordeel, tot bevordering van der Landen en ons algemeen welvaren, in 't opbouwen en continueren van de Oost-Indische trafique, als mogelijk is, zoo weet, dat Wij oordeelen, dat voor alle zaken, als 't mogelijk is, zorg gedragen moet worden, dat de handel van de Molukko's en de Moluksche eilanden, Amboina en Banda daaronder begrepen, t' eenemaal kunne blijven en vastgemaakt worden aan de Vereenigde Compagnie; zulks geene andere natiën van de wereld daarvan iets in handen valle als Ons, of dengeen die ons goedgeeft; om 't welk te bekomen, alle Onze vaste plaatsen wel bezet, bewaard en gesterkt moeten worden.” Getrouw aan die instructie werd door Coen tot uitvoering gebracht wat Jacques l'Hermite reeds een tiental jaren vroeger als onvermijdelijk had genoemd voor een door geen Engelschen of Spaanschen of Portugeeschen najver gestoorden handel op de Molukken, n.l. de geheele uitroeiing van de Bandaneezen, „dat rusteloos en schelmachtig gedrocht”. — Mededoogenloos zeker, maar welke waarde werd in dien tijd gehecht aan eenige menschenlevens, in den bloeitijd der slavernij, aan het leven van een zwarte of van een heiden? De zwarten werden beschouwd als een handelsartikel, als duurzaam, kostbaar ebbenhout, waarvoor ter markt de hoogste prijs bedongen werd, — en de wrekende god der christenheid eischte immers de verdelging der heidenen, wanneer deze niet dadelijk den knie bogen voor der christenen god? Men doet Coen's nagedachtenis groot onrecht, wanneer men, hem rukkende uit het verband van zijn tijd, hem veroordeelt om de daden van ruw geweld, welke voor de vervulling zijner roeping noodig geoordeeld werden. Anders dan in onze da-

gen — wij verachten het ruwe geweld, doch bespeuren wij in de plaats daarvan niet meermalen de uitwerking van verfijnd geweld? — anders dan in onze dagen kon het optreden tegenover de Bandaneezen alleen ergernis wekken bij de in het Oosten mededingende europeesche natiën, inzonderheid de Engelsche, die zich daarmede ter dege den bril op den neus zag gezet. Busken Huët sprak het terecht uit: „Alleen een onvermoeide werkzaamheid, een onwrikbaar voornemen tot weldoen zonder omzien, eene nooit sluimerende vaardigheid om datgene te verrigten wat het oogenblik gebood, kunnen één man in zoo korten tijd, te midden der moeilijkste omstandigheden, veelal zonder rigtsnoer dan dat van zijn eigen doorzigt en zijn eigen pligtbesef, eene zoo grootsche taak hebben doen volbrengen.”

Eerbied voor de ouderen was een kenmerk van vroegere geslachten, dankbaarheid voor het goede door hen achtergelaten. Men prees hunne deugden, en zweeg over hunne fouten. Eenzijdige vereering, welke de oogen gesloten doet houden voor begane fouten, kan oorzaak wezen, dat de fouten blijven voortduren; maar waardeering van het goede prikkelt tot navolging, maakt bescheiden en nederig, wekt het streven op om naar het woord van Goethe, te verdienen en te behouden wat wij van onze vaderen geërfd hebben.

De zonen van Noach bedekten de schaamte van hunnen vader, toen deze te veel van de vruchten des wijnstoks geproefd had. In tegenstelling daarvan schijnt het een verlangen van onzen tijd om onze groote voorgangers in hunne naaktheid ten toon te stellen, als ware het om onze eigen kleinheid te verhoogen, bij zich het bewustzijn te verwekken, dat wij overeenkomende in hunne menselijkheid, of zelfs ons vrij gevoelende van een enkel hunner menselijke gebreken, niet zoo ver beneden hen staan, ja hen overtreffen. In zelfverheerlijking wanen wij met Faust's Famulus het „so herlich weit” gebracht te hebben, en smalen op het voorgelacht om hunne in verschillende opzichten achterlijke denkbeelden. In dat opzicht geeft China ons zoo'n heerlijk voorbeeld, waar de daden van het nageslacht het voorgelacht adelen. Ons weten, en ons handelen en ons denken, het zijn immers niet anders dan de vruchten van hetgeen voor ons is uitgezaaid en geplant, zooals ook na ons zal geoogst worden wat wij zaaien en onderhouden?

Uit de O.-I. Mail.

Bandjir. — Uit Probolinggo werd 7 December j.l. aan de Indische bladen telegrafisch melding gemaakt van een groote bandjir, waarbij honderden Inlandsche woningen verwoest werden.

Daar zal het **Smeroefonds** zeker noodlenigend optreden.

Middelbaar Onderwijs. — Bij Gouvernementsbesluit zijn wijzigingen gebracht in de reglementen van het gymnasium Willem III, de hogere burgerscholen te Semarang en te Soerabaja en de Koningin Wilhelmina-school, welke voornamelijk hierop nederkomen, dat de overgangsexamens van klasse tot klasse worden afgeschaft.

Ontevreden Inlandsche Onderwijzers. — Men schrijft uit Modjowarno aan de Nieuwe Soer Crt.

„De Christen-Inlandsche onderwijzers van de zendingsschool, onder directie van den heer Kats, zijn tot dusverre steeds belast met het geven van godsdienstonderwijs op Zondag aan de Inlandsche gemeente. Nu wordt bericht, dat die onderwijzers niet van plan zijn, dit langer te doen; zij hebben er bezwaar tegen om op Zondag te werken. Volgens hun ideeën behoort dit aan een godsdienstonderwijzer te worden overgelaten, terwijl volgens hen de betaling veel te gering is, vergeleken met hetgeen hun collega's bij het Gouvernementsonderwijs verdienen. Hoe deze kwestie zal afloopen, zal de tijd leeren; vermoedelijk hebben deze onderwijzers de Zondagsrust-circulaire van den Gouverneur-Generaal gelezen.” Aldus besluit bovengenoemd blad.

Het beschermheerschap van de B. B. W. S. — De Java bode schrijft:

„Gelijk wij veronderstelden, is inderdaad de Gouverneur-Generaal afgetreden als beschermheer van de Batavia-Buitenzorg Wedloop-Sociëteit. Daarnevens meldden wij destijds, dat de heer Idenburg dit alleen deed uit de persoonlijke overweging, dat hij geen

VACANT

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen „MOOI NEDERLAND”,

gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,

exploiteert uitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal” (Sterrenberg en Keteldal). Gemeente UBERGEN.

Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregelde tramverbindingen, ruime en gemakkelijke verkeerswegen. *Ontworpen Electriche Bergtram door het geheele terrein.*

Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te Berg en Dal (bij Nijmegen).

Exploitatie-Maatschappij

PARKEN „GROOT-HAESEBROEK” en „OUD-WASSENAAR”.

Kantoor: Willem de Zwijgerlaan 3. Tel. Schey. 621.

Bijkantoor: Electriche Centrale, Ingang Oud-Wassenaar, Achterweg, Tel. 419.

Wie het geheele jaar door genieten wil van prachtige natuur en heerlijke lucht,

Wie lage belasting wil betalen en toch van het stadsleven wil genieten,

Wie rust verlangt na zijn werk . . . . .

Die bouwt op „OUD-WASSENAAR” of „GROOT-HAESEBROEK”.

Grond tegen lage prijzen, zuivere zandbodem en drinkwater, electriciteit voor kracht en licht aanwezig.

Als proef kan in het uitstekend ingerichte en verwarmde HOTEL „KASTEEL OUD-WASSENAAR”, dat de geheele winter openblijft tegen billijk tarief pension worden genomen.

Geregelde AUTOMOBIELDIENST met Den Haag.

Inlichtingen ten Kantore der Maatschappij op Oud-Wassenaar of bij de Architecten der Mpij. Z. HOEK en J. TH. WOUTERS, Waldeck-Pyrmontkade 133, Den Haag, Telefoon Haag 2608.

Hotel-Pension INSULINDE.

Pension- en Hotel-verblijf,
Bankaplein 2, Tel. Int. 1486,
DEN HAAG - (HOLLAND).

Verschenen de DERDE DRUK van:

De Africhting van den Politiehond, den Ambulance- en Oorlogshond.

EENE BEKNOPTTE HANDLEIDING

DOOR

M. KESSLER.

Bekroond met den Eersten Prijs op de XXVe Internationale Honden-Tentoonstelling van „CYNOPHILIA”, — gehouden van 22—24 April 1910 te AMSTERDAM.

1e Druk December 1908
Prijs geb. f.1.25 2e Druk Februari 1909 Prijs geb. f.1.25
3e Druk April 1910

UITGAVE DER N. V. ELECTRICHE
DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO”
DEN HAAG :: TEL. INTERC. 4424.

beschermheer kon wezen, wanneer ook des Zondags races werden gehouden. Zijn belangstelling in de B. B. W. S. hoopt de Gouverneur-Generaal echter te toonen, door van tijd tot tijd nog eens de meetings te bezoeken.

Opiumdebit. Het opiumdebit heeft over October en dit jaar f 33.000 meer bedragen dan over diezelfde maand in 1909.

Gevolg van het scherper toezicht op de smokkelarij!

Militaire geheimen. — Een militaire correspondent van het Bat. Nieuwsblad schrijft:

„Sedert eenige dagen doet in de militaire wereld speciaal bij de artillerie, het gerucht de ronde dat er een onderzoek geopend is of zal worden inzake het verstrekken van gegevens aan dagbladen, geput uit niet-geheime circulaire, de artillerie betreffende.

Hoewel herhaaldelijk heele stukken, letterlijk uit militaire missives overgenomen, in de bladen voorkomen, schijnt ditmaal een berichtgever in zijn commentaren den spijker zoodanig op den kop geslagen te hebben, dat er naar een oude order van tjaar zooveel gezocht is, die het mededeelen ook van niet-geheime stukken strafbaar stelt.

En zoo'n order schijnt inderdaad te bestaan en de IIIde afdeling van het departement van oorlog schijnt daar gebruik van te willen maken ook.

De heele zaak draait om één kwestie, waaromtrent het Departement van Koloniën inlichtingen verzoekt heeft, en wel over een afgekeurde proefkanon dat de Krupp-tegenstanders in de tweede Kamer van de Staten-Generaal als wapen, politiek wapen dan, tegen de firma Krupp en haar aanhang willen gebruiken.

De commentaren in sommige bladen over de Krupp-kwestie geleverd waren werkelijk nog al scherp; de vraag is echter of ze ook onjuist waren.

In ieder geval: de wapenchef schijnt een onderzoek in te stellen, maar... naar men zegt héél in het geheim. En wel om de eenvoudige reden, dat de legercommandant dan pas zéér onlangs verboden heeft een onderzoek in te stellen naar de identiteit van anonieme schrijvers zonder zijn toestemming. Of is die toestemming in deze zaak verkregen? vraagt het blad.

Stokvis' Semarangse Sinterklaas-Surprise. — In het Soer. Hblad lezen wij o.m.:

„S. S. S. S. is, dat de groote geldleening, ten behoeve van de Oenarangsche waterleiding, de rioleering en den wegaanleg in het nieuwe bouwterrein... meer dan volteekend is? Helaas, was het maar zoo. De surprise die de heer Stokvis van de Locomotief zijn lezers ter gelegenheid van het kinderfeest bezorgt, is de mededeeling, dat er nog niets anders bereikt is dan het bericht van den Gouverneur-Generaal, dat deze zich bereid verklaart

nu komt het — een eventueel leeningsplan voor de waterleiding e.a. goed te keuren, onder voorbehoud van een goede toelichting.

„Nu kan men pas aan het onderhandelen gaan”, roept onze confrère te Semarang uit.

Sapperloot wat zal men daar nu prettig Sinterklaas vieren. Als men de heeren van de Commissie van de Geldleening eens een trekschuit in chocolade cadeau deed? Men zou zoo zeggen, dat deze voortreffelijke commissie onmiddellijk na 's Raads goedkeuring van het gemeente-leeningsplan aan het werk was getogen om tot de uitgifte der leening te komen

Het Naspel der Van Daalen-zaak.

Zooals men weet, meldt het Bat. Nieuwsbl., werd de toenmalige ontvanger van 's lands kas te Kota-Radja C. L. Burgemeester, ingevolge de voorschriften voorloopig belast met de vergoeding van het bedrag van f 321.100 dat uit 's lands kas ontvreemd was.

Na de veroordeeling, ook in hooger beroep, van A. van Daalen als schuldig aan den diefstal, heeft de regeering machtiging verleend om een som van f 24.337.98 af te schrijven, zijnde het aan het gestolen geld ontbrekende bedrag, nadat dit bij Van Daalen was teruggevonden.

Het teruggevonden geld is in 's lands kas terug gestort, en bij besluit van 5 October heeft de gouverneur van Atjeh het besluit, waarbij de voorloopige vergoeding was opgelegd, ingetrokken.

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat de schade voor het land bedraagt ruim f 24.000, waarbij niet gerekend zijn de zeer hoge proceskosten, die natuurlijk in haar geheel zullen komen ten laste der schatkist.

De Ned. Ind. Kunstkring.

Op 6 December j.l heeft de Ned.-Ind. Kunstkring een slecht bezochte, doch rumoerige vergadering gehouden, zoo lezen wij in de Bataviasehe bladen.

Door drie leden van het bestuur was een over-

eenkomst met den heer Pino opgemaakt, welke aan de vergadering werd voorgelegd. Daartegen ontstond heftige oppositie, vooral van de zijde van Mr. C. A. Wiessing. Deze kwam met een te voren opgemaakt tegen-voorstel voor den dag, dat in behandeling werd genomen, toen de vergadering het bestuursvoorstel had verworpen.

Het voorstel van den heer Wiessing komt hierop neer, dat de Kunstkring zijn vordering op den heer Pino voor f 75.000 te plaatsen leening, verkoopt aan den heer Wiessing, onder beding, dat deze zal betalen, wanneer de heer Pino tot betalen moet overgaan, terwijl de heer Wiessing zich het recht voorbehoudt, om de f 75.000 eventueel te geven aan een andere vereeniging, die hetzelfde doel nastreeft als de Kunstkring.

Dit voorstel werd aangenomen met 'n kleine meerderheid. De voorzitter, baron Quarles de Quarles, trad dadelijk daarop als zoodanig af, evenals Mr. Meertens, als secretaris.

Ook de bestuursleden Mevr. Dinger, de hr Zimmermann, en Mr. Van Dijk, zouden van plan zijn af te treden.

Door het aftreden van het bestuur zijn boven dien nog andere moeilijkheden ontstaan. Gelijk ook in ons vorig Weekblad gemeld werd, zou de Kunstkring den 12en December j.l, een tentoonstelling houden, die door den Gouv.-Gen. zou worden bezocht. Er zou dus niemand wezen om Z. E. te ontvangen.

Een nuttige instelling. Men schrijft:

„Het te Batavia pas gevestigde Bureau voor Handel en Reisverkeer heeft een organisatie, welke geheel overeenkomt met die der reisbureau's in Egypte, Britsch-Indië en Japan. Met den 1en Januari 1911, zal het bureau een maandblad uitgeven, geheeten Oosten West, maandblad voor handel en reisverkeer tusschen Oost-Indië en Europa, een nieuw periodiek alzoo, dat geheel zal gewijd zijn aan het toerisme.

Komt er een mailschip te Singapore of te Padang aan, dan verschijnt onmiddellijk een agent van het bureau aan boord, die in staat is alle inlichtingen te verstrekken, welke de reiziger kan behoeven. Op de „Rumphius” reist steeds een agent mede. Bij die agenten kan men kamers bespreken in hotels te Batavia, te Buitenzorg, te Bandoeng, te Soekaboemi, te Garoet, zonder eenige prijsverhoging. De agent stelt reisbiljetten samen over Java, eveneens tegen den gewonen prijs. Men weet, dat de spoorweg-maatschappijen zelf geen rondreisbiljetten uitgeven.

Van het grootste gemak is de inklaringsdienst, door het bureau ingesteld. Men heeft slechts de voor de expeditie noodige formulieren aan boord in te vullen en ze aan den agent te Singapore of te Padang ter hand stellen, om te Tandjong Priok onmiddellijk gereed te zijn en de bagage gereed te vinden bij aankomst op de aangegeven plaats. Het bureau heeft te Tandjong Priok zijn eigen personeel en beschikt over eigen spoorwagens, zoodat er van wegraken van koffers, etc. geen sprake is. En voor dat alles wordt een zeer klein bedrag in rekening gebracht, namelijk f 2.50, waaronder nog een verzekering is begrepen van ten hoogste f 10 per collo. Wil men een hogere verzekering, dan moet worden bijbetaald tot ¼ % van de verzekerde waarde.

Nog zij er op gewezen, dat het bureau zich ook belast met het overbrengen van bagage van Batavia naar de schepen te Tandjong Priok en dat het een goedkoop automobioldienst naar de vertrekkende schepen onderhoudt.

Over enkele maanden zullen voor het bureau twee gidsen uit Europa komen, vroeger bij Cook & Son werkzaam geweest, die in dienst zullen treden zoodra zij zelf wegwij's op Java zullen zijn. Zoo melden de Bataviasehe bladen.

Jubileum Gymnasium Willem III te Batavia. — Hierover schrijft Walewein in de „Semarangsehe Zig-Zag” van De Jayabode:

„Het gouden feest van het gymnasium Willem III te Batavia is ook door de oud-leerlingen dier school te Semarang herdacht en de leeraren onzer hogere burgerschool zonden een telegram van gelukwenschen aan hun feestvierende collega's.

In de schitterende rede van den directeur, Mr. Luyten, trof het mij, dat Z.Edl. herhaalde keeren spreekt over „mijn” school, „mijn” leerlingen. Ook betreur ik het, dat geen speciale melding is gemaakt van den zoo verdienstelijken bekwamen leeraar en later directeur Dr. H. Onnen.

Dr. Onnen vond bij zijn optreden als directeur der school nu niet precies gewenschte toestanden.

Het doet ons intusschen genoeg, dat Mr. Luyten in zijn feestrede zichzelf eert en door de hoogsten in den lande geëerd werd.

Intusschen is Indië geheel verstoken van gymnasium onderwijs, wat als een leemte valt aan te merken. De ouders moeten nu met hun kinderen een bepaalde richting uitgaan of hen naar Nederland zenden.

Indertijd zond de toenmalige directeur onzer hogere burgerschool, Mr. Valk, een circulaire aan de ouders en voogden der leerlingen, teneinde te weten te komen of er ook waren, die onderwijs in het latijn en grieksch wenschten voor hun kinderen.

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.

TALEN: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCHE, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.
— Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres **Noordeinde 42b, boven maison Krul.**

NEDERLANDSCHE VEGETARIËRSBOND.

Secretariaat, Brochurenhandel en Vegetarisch Bureau:

HEEMRAADSINGEL 217B :: ROTTERDAM,

waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den Bond en zijn streven gaarne worden verstrekt en alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS.

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE”

onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f2.— p. jaar. Bekroond propagandageschrift, franco per post f0.06. — ORTT, Brieven over gezondheid, franco per post f0.12. — DR. ANNA KINGSFORD, Ware voeding, franco per post f0.80. — Vegetarisme een economische noodzakelijkheid, franco per post f0.94. — KOOKBOEKEN franco per post f0.17 en f0.95.

Vraagt voedingsmiddelen gesteld onder toezicht van den Nederlandschen Vegetariërsbond. — Dit geeft afdoende waarborgen.

NEDERLANDSCH-INDISCH ADMINISTRATIE-KANTOOR EN HULPBANK.

's-Gravenhage — Kortenaerkade 10.

CREDIET- en BANKZAKEN.
LEVENS- en BRAND-VERZEKERINGEN.
ADMINISTRATIËN.

VACANT

Heineken's Glazenwasscherij

STOOM JALOEZIEËN- en ROLLUIKENFABRIEK. -:-

Fabriek v. Geschilderde GORDIJNEN

in meer dan 500 dessins. □ □ □

„Klenus” Stofzuig-machine.

:-: HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS. :-:

□ 'S-GRAVENHAGE. □

:-: KETTINGSTRAAT No. 6. :-:

TELEFOON 2478.

Dit getal bleek zeer groot te zijn en Mr. Valk deelde me mede, dat gymnasiaal onderwijs aan de hogere burgerschool zou worden verbonden; dat dif de wensch der Regeering was.

We hebben er nooit iets van gehoord."

WEST-INDIË.

SURINAME.

De laatst hier ontvangen nummers van De Suriname en De West wijden uitvoerige beschouwingen aan de Koninklijke Besluiten van 20 Augustus 1910, Nos. 46, 47 en 48, regelende de verloven van ambtenaren, verlofstraktementen, overtochtsgelden, enz. De nieuwe regeling wordt in zeer krasse bewoordingen afgekeurd. Vele der aangevoerde argumenten verdienen alleszins de aandacht der regeering. Door deze regeling wordt — voor 't eerst — een lijn getrokken tusschen in Suriname en in Nederland geboren Surinaamsche ambtenaren, voor zooveel deze een inkomen hebben beneden f 2500.

Voor wie nu de maatschappelijke toestanden in de kolonie kén, is het duidelijk, dat de nieuwe bepalingen er toe zullen leiden de niet te loochenen afscheiding tusschen „Surinamers” en „Nederlanders” — om deze termen korthedshalve te gebruiken — meer en meer te accentueeren.

Terecht is Suriname genoemd de meest Nederlandsche der Nederlandsche koloniën. Zal dit zoo blijven, dan moet, ook van regeeringswege, alles vermeden worden, wat de kloof tusschen de verschillende deelen der bevolking kan verbreden. Nog niet lang geleden wees de Gouverneur op de wenschelijkheid van meer eenheid en samenwerking.

De oude verlofregeling was in vele opzichten ongetwijfeld te vrijgevig. Wijziging kon en mocht niet uitblijven. Maar aan het streven naar bezuiniging mag niet alles opgeofferd worden.

De loop, die de zaak van de bacovencultuur, bij de behandeling der begroting in de Tweede Kamer genomen heeft, zal in Suriname groote ontroering teweeg brengen.

Het is zeer te betreuren, dat het verschil van opvatting tusschen den Minister van Koloniën en den heer Van Karnebeek, betreffende het standpunt van de Fruit-Company, niet is opgelost door een categorische vraag per draad aan den Gouverneur. Personen, met den inhoud van het contract met de Fruit-Company goed bekend, meenen n.l., dat de

FEUILLETON.

GEBAREN-TAAL.

Pastoor Jos. van der Kolk schrijft uit Merauke aan de Java-Post o.m.:

„Dat de spreektaal der Marienders zeer rijk en ingewikkeld is, ondervinden we dagelijks maar al te zeer. Maar niet minder rijk en ingewikkeld is hun gebarentaal. De Marienders zijn van nature zeer levendig. Als ze wat opgewonden spreken, leeft alles aan hen: mond, oogen, neus, armen, handen, beenen — alles beweegt, en de hoofd-, hals- en armenversieringen bewegen mee. Dikwijls ook moet die gebarentaal de plaats vervangen van de woorden, want soms is haast geen woord uit hen te krijgen, vooral als ze den mond over-vol betel hebben of slecht gemutst zijn; dan spelen ze wel eens den stomme, of zooals zij zeggen den „gaw-anem” (schildpad-man). Maar het gesprek gaat toch zijn vollen gang, door gebaren. Dat vele armgezwaai enz. is zeker een bewijs voor hun onbeschaafdheid! Want wie heeft het ook weer gezegd: „Een beschaafd en net man heeft geen armen”. Arme toberd!

Men moet er een tijdje aan gewoon zijn om de beteekenis van al hun gesticulaties en van hun mimiek te begrijpen.

De gewone groot der lui bestaat in een langerekt „eh!” met veel armgezwaai, om te beduiden, waar ze heengaan, en of ze ver gaan, en of ze aanstonds weer zullen terugkomen, enz. Heel enkelen, die al wat beschaafd willen doen, slaan op de manieren der soldaten. Om iemand te wenken, trekken zij de uitgestrekte hand naar zich toe, ongeveer zooals men in Holland zou doen om te beduiden: „blijf maar daar”.

Ons gebaar met den wijsvinger voor een ontkenning of weigering, geven de Marienders weer door het vlug omkeeren der hand. Hetzelfde kan als antwoord op een vraag ook beteekenen: „Hij is weg, — hij is dood, — 't is op, — ik wil niet”, enz.

„Ga zitten” drukken zij uit door met de vlakke hand naar den grond te wijzen, terwijl zij soms met een heel beleefd met de teenen een vuile mat voor je voeten trekken om daarop plaats te nemen.

Het oogjes knippen wordt vervangen door het eventjes vlug achter elkaar optrekken van de neus half glimlachend. Wie familiair wil zijn, klopt stevig op den schouder of op den rug, en van gelijke vriendschappelijke beteekenis is het trekken aan den baard. De hand geven is nog een onbekend gebruik, zoo-wel als buigen.

heer Van Karnebeek de zaak juist inziend.

In de vergadering der Koloniale Staten van 8 December j.l. zeide de heer Smith o.m. 't volgende:

„Mijnheer de Voorzitter en mijn medeleden, ik „vertrouw, dat gij allen zult beamen, dat een on-tijdig opgeven der bacoven-cultuur voor de kolonie als een onoverkomelijke ramp te beschouwen zal zijn en dat het belang van de kolonie „gebiedt met alle inspanning te trachten de bacoven-cultuur na al de ondervonden tegenslagen „tenslotte tot succes te voeren.”

(De West van 9 December 1910.)

In verband hiermede zij gewezen op de volgende mededeeling in een leiding, getiteld: „De stervende maakt het tamelijk goed”, voorkomende in De West van 6 December:

„Na de elf gevallen van Panamaziekte, die in „September werden geconstateerd, heeft — ter „wijd de ziekte voortging met hare verwoestingen „onder de Gros Michel — zich geen geval van „die ziekte meer voorgedaan in de Congo's.”

En verder:

„Summa summarum is dus op dit oogenblik „geen enkel verschijnsel in de Congo's, dat reden „geeft tot bijzondere bezorgdheid.”

Het was te verwachten, dat de heer Lely, die als Gouverneur van Suriname het initiatief heeft genomen tot het in het leven roepen van de bacovencultuur, de gelegenheid zou aangrijpen om 'n lans te breken voor het behoud der cultuur. (Zitting der Eerste Kamer van 30 December j.l.)

Het is hem evenwel niet gelukt den Minister van Koloniën tot andere gedachten te brengen.

Tot voortzetting der cultuur was ook geadviseerd door Mr. G. H. Barnett Lyon in een met groote zaakkennis geschreven artikel in De Nwe. Rott. Courant van 22 December j.l., in de Tweede Kamer aangehaald door den heer Van Doorn.

In de economische geschiedenis der kolonie is het thans een uiterst kritiek moment. Met spanning wachten allen, die in het land belangstellen, den loop van zaken in de naaste toekomst af.

Is Suriname in menig opzicht 'n achterlijk land, met één ding is men daar het moederland vòòr geweest, n.l. met de zoo sympathieke Boy Scout-beweging. Volgens de berichten in de Surinaamsche

Om bewondering uit te drukken houden zij het hoofd schuin met den uitroep: „So!”, — of wel, ze fluiten zachtjes, juist als iemand, die kippen lokt.

Het tellen is een gebaren-scène met vingers en teenen. Als zich iemand vergist, of zijn mond voorbijpraat of harder roept dan passend is — maar dan moet het al héél hard zijn —, steekt hij, evenals de Hollandsche schooljongens den vinger in den mond om te kennen te geven: „'t is me heusch ontsnapt!”

Het lang optrekken van den neus geeft bevreemding of twijfel weer. Pijn, vooral het verbinden van wonden, doet hen de gekste gezichten snijden, dikwijls met het vlugge „kis, kis, kis!”, alsof ze een hond aanhitsten.

Om uit te drukken dat zij van verre komen of groote tochten hebben gemaakt, kloppen zij lichtjes met de rechterhand op het dijbeen of op de borst, en beschrijven met de lang-uitgestrekte linkerhand den weg, meestal met de woorden: „minga, minga, mingaaa!” (loopen, loopen, loopen), of wel: „noe, noe, noe-oe-oe!” (slapen, slapen, slapen, d. i. zoo-veel nachten of dagen lang), waarop dan een lange theatrale rust volgt met uitgestrekte arm, om de verte en den duur der reis aan te geven.

Ik sprak daar van rechter- en linkerhand; maar de Marienders kennen geen bepaald „rechts” en „links”; een ieder noemt zijn eigen werkhand, zijn rechterhand („awa”), ook al is hij volgens ons begrip „linksch”. Averechtsche lui zijn hier dus niet!

Om uit te drukken, dat men het gezegde van een ander bevestigt of goedkeurt, trekt men 't voorhoofd tot rimpels, sluit meteen de oogen en maakt met de lippen het geluid van een kus. Het ja-knikken bestaat echter ook.

De gemoedsaandoeningen volgen elkaar gauw op bij de lui: vreugde, droefheid, toorn, — het verandert om de vijf minuten. Lachen kunnen ze, dat ze schokken en dat de tranen in de oogen komen. Opspelen en hard roepen kunnen ze even grif als lief praten en aardig doen. Kortom, het zijn menschen met sterke indrukken, welke geheel hun uiterlijk beheerschen. In den grond zijn het echter goede lui, wel in staat om sympathie te wekken, ondanks al hun gebreken en ruwe zeden.

Doch genoeg over al die gebaren. Ik zou er de lezers en vooral de lezeressen maar zenuwachtig mee maken. Ik zie in mijn geest al een of ander, die probeert om sommige Mariendsche gesticulaties na te doen; of ze er in slagen, weet ik niet, maar wel weet ik bij ondervinding, dat het soms niet gemakkelijk is.

**Speciale inrichting tot het ver-
vaardigen van OVERHEMDEN en
ONDERGOEDEREN, naar maat of
volgens model.**

G. Lörker

DEN HAAG, Hoogstraat 32-32a.

DE BAS & Co.

BANKIERS

NOORDEINDE 64c :: 's-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET
ALLE BANKZAKEN.

SAFE-INRICHTING.

GROENEMEYER EN WESSELING

IN EFFECTEN EN ADMINISTRATIËN

TELEGRAM-ADRES:
„GROEWES”.

TELEF. INTERC.:
4248.

TOUSSAINTKADE 32^D .. DEN HAAG

RESTAURANT 1e ÉTAGE.
Plat du Jour f 0.50 - à la carte - Diners f 0.80, f 1.20.
f 2.— 's Avonds na 8 uur Plat du Soir f 0.75.

AUG. KNAPPSTEIN, Vlamingstr. 15-17.
:- DEN HAAG. :-
Telef. Interc. 2479.

PARTERRE:
Melksalon, Lunchroom - Koude en warme spijzen.

ONZE KUNST

Geillustreerd Maandschrift voor Beeldende Kunst.

HOOFDREDACTEUR: DR. P. BUSCHMANN JR.

Inhoud van No. 12, December 1910:

Joh. Cohen Gosschalk: F. Hart Nibbrig. — J. O. Kronig: De schilder Mancadan. — Kunstberichten, uit Antwerpen, Haarlem, Leiden, enz. — Van der Stappen. — Boeken en Tijdschriften.

PLATEN: 1 reproductie van het portret van F. Hart Nibbrig, door Joh. Cohen Gosschalk. — 11 reproducties naar werken van F. Hart Nibbrig. — 4 reproducties naar werken van J. Mancadan.

Omslag- en tekstversiering van G. W. DIJSSELHOF en PROF. ED. PELLENS.

ONZE KUNST verschijnt maandelijks in afleveringen van minstens 50 pagina's tekst en platen, en kost f 12.50 per jaargang.

Van af jaargang 1909 verschijnt een genummerde PRACHT-UITGAVE à f 25.— per jaargang. Nadere inlichtingen verstreken de uitgevers.

VRAAG PROEFNUMMERS.

L. J. VEEN — UITGEVER — AMSTERDAM.

nieuwsbladen zijn de pogingen der heeren, die daartoe het initiatief hebben genomen, aanvankelijk naar wensch geslaagd. Als nu de ijver er maar in blijft en het niet weer een strooivuur blijkt, zooals maar al te dikwijls in Suriname wordt gezien.

De jeugd behoeft zich gelukkig niets aan te trekken van de moeilijke tijden, die het land tegemoet gaat.

PERSONALIA.

Mr. A. L. E. Gastmann. De Javabode vernam uit goede bron, dat Mr. A. L. E. Gastmann, president van het Hoog Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, in Maart a.s. 's lands dienst met pensioen zal verlaten.

Het vertrek van Mr. Gastmann geschiedt vroeger dan de Indische Regeering verwachtte, toen zij hem in 1909 voor het hooge ambt aan de Koningin voordroeg en hij, niet dan na herhaald aandringen van den Gouverneur-Generaal Van Heutsz zelf, zich liet vinden het ambt van directeur van Justitie op te geven.

In het korps der rechterlijke ambtenaren geldt Mr. Gastmann als een zeer kundig jurist en als een human magistraat, zoodat zijn heengaan een groot verlies beteekent.

Het kiezen van een opvolger zal niet gemakkelijk vallen, maar als beslist zonder grond kunnen worden gekwalificeerd de praetjes, dat het Opperbestuur als a.s. president het oog zou hebben gericht op een outsider, d. i. iemand, niet behoorende tot het korps der rechterlijke ambtenaren hier te lande.

Dergelijke geruchten doken al vroeger op, als het ambt van president van 't Hoog Gerechtshof kwam te vacceeren en nu is men geneigd er geloof aan te hechten, omdat er aan verbonden wordt de veronderstelling, dat men in Den Haag als hoofd der magistratuur hierheen zou willen zenden en partijman, een aanhanger van juristerij op gereformeerden dan wel christelijk-historischen grondslag.

Maar men vergete niet, dat, moge de benoeming zijn gelegd in handen der Koningin, de voordracht door den Gouverneur-Generaal geschiedt en van den heer Idenburg kan worden verwacht, dat hij voldoende doordrongen is van het gewicht van het ambt, om daarvoor niet in aanmerking te brengen, zoo noodig zich bij het opperbestuur schrap te zetten tegen de benoeming van een Nederlandsch jurist.

Voor een goede uitoefening van het hoogst gewichtige ambt wordt een zoo bijzondere mate van speciale Indische kennis gevorderd, van het recht hier te lande en van daarmede verband houdende specifiek Indische aangelegenheden, dat de benoeming van elken Nederlandschen rechtsgeleerde, hoe uitermate kundig hij ook moge zijn, een failure zal wezen.

Daartegen kan zeker nooit opwegen vastheid in een thans in het vaderland als alleenzaligmakend geldende godsdienstige gezindheid," meent bovengenoemd blad.

De regent van Blora. Men schrijft aan het Soerab. Handelsblad:

„In Jan. 1911 zal het 30 jaar geleden zijn, dat de regent van Blora, Raden Adipati Ario Tjokro Negoro, in 's lands dienst trad. Dat jubileum zal niet ongemerkt voorbij gaan. Er worden n.l. plannen ontworpen, die tot dusver niet alleen in Blora, maar in geheel Rembang instemming vonden, om den jubilerenden regent te huldigen. Van alle kanten werden bijdragen ontvangen en ook de Dordtsche Petroleummaatschappij en de Ned.-Ind. Spoorwegmaatschappij moeten voornemens zijn mede te doen.

Feestelijk zal het jubileum van den regent herdacht worden. Er zijn reeds plannen in bewerking voor een driedaagsch feest in de kaboepten en daarvan zou de laatste avond dan gereserveerd worden voor uitsluitend Inlandsche en Chinesche ambtenaren. Ook zullen volksfeesten gegeven worden.

Verder ligt het in het voornemen den regent een blijvend souvenir aan te bieden. De Regeering zal in dezen ook wel niet achterblijven. Dat kan dus een waardige herdenking worden.

Mr. Nijhuis. De te Batavia welbekende oud-notaris, Mr. Nijhuis, die zich thans nog te Shanghai bevindt, wordt in Ned.-Indië terug verwacht, om de leiding op zich te nemen van een peper- en cacao-plantage in de Lampongsche Districten.

Oud-Majoor Posno. De gewezen majoor der cavalerie, Posno, voor wien de betrekking van adviseur bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst was gecreeerd, was bij dien dienst als het vijfde rad aan den wagen.

Thans is hij tijdelijk ter beschikking van den directeur van Binnenlandsch Bestuur gesteld, ten einde onder diens rechtstreeksche bevelen te worden belast met de uitwerking van voorstellen tot eventuele reorganisatie van de korpsen gewapende politie-dienaren," zoo schrijft De Javabode.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De handel in copra. — In no. 41 van de Boemi Poetra wordt de Inlandsche bevolking van Nederl.-Indië gewezen op het groote belang dat zij heeft

bij den handel in copra, het gedroogde vruchtenvleesch van den klapperoot, waaruit de Inlander zelf klapperolie bereidt en dat ook elders dient tot materiaal voor oliën, boters, zeepen, enz.

Voor al in de laatste 25 jaren is de handel in copra sterk toegenomen, ook in Ned.-Indië, hetgeen blijkt uit het feit, dat in de maanden Mei en Juni 1910 alleen van Priaman (Westkust van Sumatra) werden uitgevoerd 148.000 en 155.420 kilogram copra.

Ook uit Natal, Poelo Tello en Aijer Bangis wordt het veel uitgevoerd. Van de Westkust van Sumatra wordt de copra verscheept naar Penang en van daar naar de Amerikaansche en Europeesche markten verzonden.

Het schijnt, dat de Sumatraan over het algemeen een bekwaam handelaar in copra is dan de Javaan.

In de **Warna Warta** kan men althans lezen, dat de Javaan wel nu en dan klapperboomen aanplant, maar dat hij over het algemeen weinig klapperolie maakt, hoewel hij dat artikel hoogst noodig heeft voor de bereiding van zijn voedsel.

Chinesche handelaren loopen de Inlandsche markten af en weten met hun gereed geld, dikwijls met tientallen van karrevrachten tegelijk de noodige klappernoten voor de oliëbereiding machtig te worden.

Het is zeker te betreuren, dat de Javaan in het binnenl. weinig voor aanplant en bereiding op groote schaal voelt, want op dit oogenblik zijn de omstandigheden bijzonder gunstig om zaken te doen. Men heeft in de laatste jaren de voedingswaarde van de klapperolie erkend en daarvan is het gevolg geweest, dat dit artikel op de Amerikaansche en Europeesche markten een groote plaats heeft veroverd.

Op de Amerikaansche markt overtreft de vraag verre het aanbod en de Javaan zou van deze gunstige omstandigheid gebruik moeten maken om zijn welstand te verhoogen.

Te Portland en Oregon, en te San Fransisco bestaan fabrieken waar de klapperolie fabriekmatig gezuiverd wordt om daarna te dienen als materiaal voor de bereiding van kokosvet, zeepen, enz.

De invoer van klapperolie in Amerika geschiedt hoofdzakelijk van uit Marseille, waar tot heden steeds over een voldoende voorraad kon worden beschikt. Men vreest echter, dat die voorraad op het punt staat te minderen. Dit is de reden waarom 't Amerikaansch kapitaal thans de oogen gevestigd heeft op de eilanden in den Stillen Oceaan, en dat de aanplant van klapperboomen op de Philippijnen sterk wordt bevorderd.

Te Samoaë o.a., bedroeg de uitvoer van copra in de maand Mei van het jaar 1910 duizend ton.

Doch, ondanks die pogingen, blijft de productie voor de Westersche markten gering en is daarom de klapperolie hoog op de prijslijst genoteerd.

Het is dus zaak voor den Inlander in N.-Indië, waar de klapperboom thuisbehoort, overal welig groeit, om de bestaande klapperaanplantingen zoo veel mogelijk uit te breiden en spoedig nieuwe aan te leggen, merkt het blad op.

Eigenaardig is in dit verband, wat Tohar, de president der Afd. Koedoes van Boedi Oetomo in No. 11 van 2 December van het orgaan dier vereeniging o.m. schrijft:

„Waaraan is het toe te schrijven, dat honderden ja duizenden tijkals (klappernoten) op het erf van de moskee bij hoopen liggen? Volgens de overlevering was het vroeger gebruik, dat bij 't aangaan van een huwelijk de ouders van den bruidegom dezen twee tijkals medegaven, die naar de moskee, waar de huwelijksvoltrekking plaats had, meegenomen en na inzegening op het voorerf van den bruidegom geplant werden.

Wij gelooven, dat dit gebruik een symbolische beteekenis heeft.

Het beteekent, dat bruid en bruidegom lang leven zullen, gelijk die jonge klapperboomen, die hen in hun nieuwe samenleving rijke vruchten zullen leveren en dat de jongelieden het voorbeeld dier boomen zullen volgen, en ook in de wereld voor anderen van nut zullen zijn."

Vooruitgang. Ten bewijze hoe Ned.-Indië zich in de laatste jaren economisch ontwikkeld heeft, neemt de **Taman Sari** eenige sprekende gegevens over uit het verslag van de Kamer van Koophandel te Batavia, over het jaar 1909, en haalt cijfers aan van de periode 1884 tot aan 1909:

I. Aantal Zielen.	1884.	1908.
a. Europeanen	45,000	81,000
b. Chineezen	365,000	565,000
c. Arabieren	16,000	30,000
d. Inlanders	28,000,000	37,000,000
Totaal	28,426,000	37,676,000

II. Handdelsomzet.	1884.	1908.
a. Invoer.		
Machines t/w. van	6,000,000 Gld.	17,000,000 Gld.
IJzer- en Staalwerk	4,000,000 "	12,000,000 "
Andere IJzerwaren	400,000 "	1,300,000 "

TELEPHOON No. 9540y.

ATELIER D'ART

PORTRAITS EN PEINTURE ET
EN SCULPTURE (BAS RELIEFS)

SPECIALITÉ EN AQUARELLES ET PASTELS
TRAVAUX D'ART FINS

FRANS W. A. TEUNISSEN

MAISON DE PREMIER ORDRE

LA HAYE SMIDSWATER 21A

PEEK & CLOPPENBURG

- Wagenstraat 12-14-16 -
Spuistraat 13 - DEN HAAG.
VERDER IN ALLE STEDEN.

□ HEEREN- en KINDERKLEEDING □
□ UITRUSTINGEN □
□ HOEDEN HEMDEN ONDERGOEDEREN □

COMESTIBLES. —
INDISCHE ARTIKELLEN.

J. C. P. HOOGEVEEN.

Hofleverancier van H.M. de Koningin en
H.M. de Koningin-Moeder.

FRED. HENDRIKLAAN 141.
TELEFOON 4969.

ARCTOS THEE EN KOFFIE.

EERSTE

ROTTERDAMSCH

ROTTERDAM,

Oudehavenkade No. 1, Plan C.

Hoofdvertegenwoordiging in Nederl.-Indië:
De Heeren VAN HEUSDEN en MEES,
Kali-Besar, Batavia.

Zeer vrijgeveige Polisvoorwaarden.

PIERRE SCHREINER

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 — DEN HAAG

-:- AMEUBLEMENTEN. -:-

Nieuw Loterijspel. . . . . f 0.75
Vragen en Antwoordspel. . . . . " 0.60
Hollandsch Namen-quartet . . . . . " 0.90

De bekende Besique-spelen in roode étuis, met duidelijke Hollandsche verklaring:
2 pers. f 1.00, 3 pers. f 1.50, 4 pers. f 1.80.

Een nieuw Patience-spiel met kaarten voor 1-4 personen in étui f 1.40.

ALOM TE BEKOMEN.
Uitgever J. J. SLEIJSER, LEIDEN.

ONTWAKING

ALGEMEEN MAANDSCHRIFT VOOR LETTEREN,
- KUNST, SOCIOLOGIE EN WETENSCHAP. -

ONDER REDACTIE VAN:

GEORGES EEKHOUD, JACQUES MESNIL, LOD. BAECKELMANS, ARY DELEN, WILLEM GIJSSELS,
:- OSCAR SIX, GUSTAAF VERMEERSCH. :-

BESTUURDER: SEGHER RABAUW.

Uitgave van: „t Kersouwken" te Antwerpen.

Administr. voor Holland: Overtoom 442, Amsterdam.

Prijs per jaargang van 12 afleveringen f 3.—.
Losse afleveringen . . . . . f 0.30.

PROSPECTUS en PROEFNUMMERS op aanvraag GRATIS.

Koperwaren	760,000 Gld.	1,332,000 Gld.
Mest	715,000 "	6,880,000 "
Verfwaren	477,000 "	1,322,000 "
Cement	300,000 "	1,400,000 "
(1) Gedroogde visch	20,800,000 K.G.	26,600,000 K.G.
(2) Klontongwaren t/w.	46,000,000 Gld.	65,000,000 Gld.
Aardewerk	2,400,000 "	3,000,000 "
Glaswerk	640,000 "	9,170,000 "
Alcoholica	2,300,000 Liter	1,500,000 Liter
(3) Thee	1,095,000 K.G.	2,600,000 K.G.
(4) Tabak	900,000 "	2,350,000 "

Rijst werd in het jaar 1901 tijdens den hongersnood ingevoerd tot eene hoeveelheid van 10,000,000 picol.

b. Uitvoer.		1884.	1908.
Copra t/w. van	114,000 Gld.	35,500,000 Gld.	
Peper	4,500,000 K.G.	22,600,000 K.G.	
Pisang	400,000 "	22,600,000 "	
Meel	500,000 "	40,000,000 "	
Thee	2,500,000 "	16,000,000 "	
Suiker	360,000,000 "	1,280,000,000 "	

		1884.	1908.
Totaal Uitvoer	190,000,000 Gld.	490,000,000 Gld.	
" Invoer	162,000,000 "	280,000,000 "	

Lichamelijke opvoeding. — Aan het orgaan der Jong-Javaansche Vereeniging Boedi Oetomo ontleenen wij het volgende:

„Niet alleen geestelijke, maar ook lichamelijke opvoeding is voor een volk noodig. Dit hebben onze voorouders ook ingezien. Vorstentzen werden jaren bij panditas in de leer gedaan (p o e r o e h i t a) voor moreele, intellectuele en physische ontwikkeling en om zich aan een soliede levenswijze te gewennen. De buitengewone kracht en behendigheid, die velen vroeger hadden, waren zeker een gevolg van doelmatige lichaams oefeningen.

Een 50 à 60 jaren geleden bestond onder de priajais, w. o. regenten, nog niet het gebruik hun zoons naar verafgelegen pesantrens te zenden om godsdienstonderwijs te ontvangen. Gedurende den studietijd kregen zij van de ouders nagenoeg geen ondersteuning. Zij moesten zelf in hun onderhoud voorzien door handenarbeid, meestal door de dessa lieden in den omtrek behulpzaam te zijn in hun landbouwbedrijf. Deze jongelieden, die geleerd hadden om zich zelf te helpen, kregen later meer weerstandsvermogen en waren beter bestand tegen de beslommeringen van het leven. Trouwens, zegt onze leer, dat men in zijn jeugd zich niet mag overgeven aan genietingen en geen moeite moet ontzien om zich geestelijk en lichamenlijk te bekwamen, ten einde op lateren leeftijd tot aanzien en welstand te kunnen komen.

Zonder terug te keeren tot het oude t a p a l e v e n zou de toepassing van den geest van die leer thans voor ons ook nog heilzaam zijn, natuurlijk gewijzigd in overeenstemming met de tijds-omstandigheden.

Tegenwoordig wordt door personen uit deze hogere standen van de Inl. maatschappij reeds sedert jaren de lichamelijke educatie van de jeugd verwaarloosd en schenken zij daar uitsluitend hun aandacht aan geestelijke ontwikkeling.

Het gevolg van deze eenzijdige opvoeding is, dat nu personen van goeden huize in het algemeen, bij handelingen in het praktische leven, waarbij eenige lichaamskracht of behendigheid vereischt wordt, zeer onbeholpen zijn.

In dit opzicht verkeerden de lieden uit den minderen stand in een betere conditie. Om in hun levensonderhoud te voorzien moeten zij veel lichamenlijk werk verrichten, waardoor de dessa lieden een taai gestel krijgen en bestand zijn tegen vermoeienissen.

Als den kleinen man voldoende geestelijke ontwikkeling wordt bijgedracht en onderricht in verschillende ambachten en bedrijven-gegeven wordt, waarmee het Gouvernement nu bezig is, zal hij zich in de toekomst wel aan de veranderde omstandigheden kunnen aanpassen. Dit kan niet gezegd worden van lieden uit hogere standen, wanneer bij hen niet 'n ander systeem van educatie gevolgd wordt.

Zij die later geroepen worden om in ons streven naar welvaart de leiding op zich te nemen, moeten naar geest en lichaam sterk zijn. Het is voor het voortbestaan van ons volk een gelukkig verschijnsel, dat de Javanen zich, evenals de Chinezen, sterk vermenigvuldigen. Maar de qualiteit moet gelijken tred houden met de quantiteit. Als wij Inlanders voldoende bekwaamheid verwerven om de natuurlijke hulpbronnen van het land naar behooren ten onzen bate te ontwikkelen, dan zullen Java en Madura alleen reeds in staat zijn om zelfs honderd millioen inwoners een goed bestaan te geven. Bovendien zijn Sumatra, Borneo, Celebes, enz. nog

daar om het eventuele surplus der Javanen te bergen. Het vraagstuk der overbevolking behoeft ons dus in de eerste eeuwen niet bezorgd te maken, als wij maar onze capaciteiten voortdurend in overeenstemming met de eischen des tijds brengen.

De prijajistand moet hierin voorgaan. Zooals boven is gezegd, is geestelijke opvoeding alleen onvoldoende. Die van het lichaam moet ook behartigd worden. Het zou daarom zeer nuttig zijn, wanneer jongelieden uit dien stand zich in hun vrijen tijd er op toelieden om door doelmatige oefeningen hun lichaamskracht en behendigheid te bevorderen. Al naar dat daartoe gelegenheid bestaat, moeten zij zich oefenen op gymnastiek, loopen, zwemmen, paardrijden, besturen van voertuigen, fietsen; voetballen, roeien, jagen, visschen, enz.

Daar een rationeele voeding in nauw verband staat met lichamelijke kracht, moet daarop ook gelet worden. Voor ons Javanen zijn rijst of d j a g o e n g met tempé, veel groenten, nu en dan een weinig versch vleesch of visch de beste voeding.

Een weinig kostbare levenswijze is niet alleen goed voor ons tegenwoordig productie vermogen. Onze behoefte moet slechts vermeederen in verhouding tot onze capaciteiten. Het ontstaan van meerdere behoeften werkt als een prikkel op onze geestelijke en lichamenlijke ontwikkeling, waardoor wij niet voorbij gestreefd worden door andere volken, waarmede wij nu verkeerden. Maar als ons voortbrengingsvermogen geen gelijken tred houdt met onze behoeften, dan zullen wij een ellendig bestaan hebben en waarschijnlijk ten ondergaan.

Een volk kan niet ongestraft boven zijn krachten leven."

Aldus schrijft W o n g s o t r o e n o .

WAT DE CHINEES VERTELT.

Van Peking naar Taskend. Dank zij de toewijdinge belangstelling van den gouverneur Peng-Yin-Chia verkeerden de wegen ter hoofdplaats Lanchau thans in zeer goeden toestand, in het bijzonder de fraaie weg, welke van het Regeeringsbureau leidt naar het Oosten en Westen der stad en welke onder leiding van een Duitscher is verhard. Ook kwam door zijne bemoeiingen een groote brug, ter lengte van 213 M., op 5 pijlers, over de Honghorivier tot stand, volgens project van een Engelsch ingenieur, in dienst eener Duitse firma, die het werk heeft aangenomen. De bouw zelve had plaats onder toezicht van een Amerikaansch ingenieur, die in China geboren is, en die werd bijgestaan door verschillende opzieners, die ten deze reeds ervaring hadden opgedaan bij den aanleg van de Noorderspoorwegen in Groot-China. Deze brug werd in het jaar 1909 voor het algemeen verkeer opengesteld en wordt door de bevolking op hoogen prijs gesteld, vooral nu zij gezien heeft, dat, ook bij de hoogste waterstanden in de rivier, het vervoer regelmatig kan plaats hebben. De kosten hebben bedragen 165.000 Yen (= pl.m. f 300.000), welke gevonden zijn uit de erfstelling van 400.000 tail, die, nu twee jaren geleden, door wijlen Tung-Fu-Hoeng aan de provinciale kas zijn vermaakt en — in overeenstemming met de erfgenen — voor algemeen nut zijn besteed. Op dezelfde wijze kreeg de provincie ook de beschikking over eenige duizendtallen Mauser- en Mannlichergeweren van het jaar 1888 — men spreekt van 12.000, maar vermoedelijk is dit getal overdreven waarmede de provinciale troepen, die onder de bevelen van den Minister van Oorlog te Peking staan, zijn bewapend.

Tijdens de aanwezigheid van den Correspondent-reiziger te Lanchau was de Honghorivier geheel met zulk sterk ijs bedekt, dat het groot-vervoer daarover met zwaar beladen karren toch kon plaats vinden. Gedurende het jongste warme jaargetijde kon een klein stoomscheepje, vervaardigd door de Belgische firma Cockerill te Tienstein, met een twaalf mijls vaart de Hongho-rivier opstoomen en hoopt men nu weldra ook Lanchau met stoomscheepjes te kunnen bereiken. De afstand van de kust is, stroomopwaarts, dertien dagen, en stroomafwaarts negen dagen varen. Wel moet men verschillende stroomversnellingen passeeren, maar men hoopt door doelmatig gebouwde stoomscheepjes deze moeilijkheden wel te overwinnen. Deze zaak, voor sommige personen wellicht van minder belang, is evenwel van het hoogste gewicht voor de economische ontwikkeling van de provincie, en wordt dan ook en door de provinciale raden, en door de hooge autoriteiten met de grootst mogelijke belangstelling gevolgd.

Grievens van de Chinezen. — Dat de gegeven be-
stuurbevelen van hoogerhand, welke de lagere landsdienaren hebben op te volgen, niet altijd door dezen worden begrepen en dan aanleiding geven tot gemor onder het betrokken benadeelde publiek, kan men weder waarnemen ter hoofdplaats Soerabaja,

INKOOP van **INDISCH GOUD, ZILVER, DIAMANT, PARELS** enz. tegen de **hoogste waarde.**
Ook **INKOOP** van oude **Kunstgebitten** en **Platina.**

L. SIMONS, WESTEINDE 301a,
Precies over de Warmoezierstr. HALTE lijn 10 en 4.

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA”,
SPUISTRAAT 16, DEN HAAG - TEL. 3768.

GUNSTIG GELEGEN IN HET MIDDEN DER STAD.
LIFT — ELECTRISCH LICHT — CENTRALE VERWARMING.
80 KAMERS EN SALONS.

PLATS DU JOUR 50 Ct. — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.

J. DEN HARTOG,
gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE.

Assurantie- en Credietbank

„DIE HAGHE”

Gevestigd te 's-GRAVENHAGE,
Stationsplein 7. 3 3 3 3 Tel. 1111.

Directeur: H. QUISPTEL, Directeur 's-Grav. Algemeene
— Mij. van Verzekering, gep. Indisch Officier. —

Verleent Voorschotten vanaf f 500
op billijke voorwaarden op korten
3 3 of langen termijn. 3 3

VACANT

NIEUW! ACTUEEL!
DE GROOTE ILLUSIE

DOOR NORMAN ANGELL

GEAUTORISEERDE UITGAVE VERTAALD ONDER
TOEZICHT VAN DR. L. A. J. BURGERSDIJK JR.

Dit hoogst belangrijke werk vindt zijn oorsprong
in een brochure, die het vorig jaar in Engeland
het licht zag onder den titel:

„EUROPE'S OPTICAL ILLUSION”

De belangstelling die deze brochure in Engeland
wekte en de aard der besprekingen die zij in het
leven riep, had tot resultaat, dat de schrijver het
onderwerp nu veel ruimer en breeder behandelde
en daardoor een juist denkbeeld geeft hoe de kansen
voor een oorlog tot een minimum gereduceerd
worden.

Het is te verwachten, dat er eene meer dan
grote belangstelling voor dit boek zal zijn, daar
waar in de laatste jaren zooveel worden bezig-
gehouden door de gedachte

OORLOG OF VREDE.

Voor allen die in dit onderwerp belangstellen
zal dit wel bestudeerd vraagstuk een goed inzicht
geven van den tegenwoordigen toestand der groot-
mogendheden onderling.

Prijs ingenaaid f 1.90.

Uitgave van A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS-MIJ., Leiden

1) In het jaar 1908 werd in Ned.-Indië met eigen bereiding van gedroogde visch begonnen.

2) Deze handel nam met 40% toe en de bevolking met 30%.

3) Niettegenstaande de plaatselijke aanwezigheid van eigen thee-instalaties is het feit dat de Chinese thee ook wordt ingevoerd. — Deze dient voor eigen gebruik.

4) De invoer van Manillasigaren verminderde van 216,000 K.G. tot 25,000 K.G.

zegt de schrijver van de „Zaterdagse Praatjes” in de Bintang Soerabaja van 1 October 1910 no. 213.

Volgens de bestaande voorschriften, mogen thans alle vreemdelingen, zonder voorzien te zijn van een pas, zich overal, in het belang van hun handel, in het gebied vrij bewegen in de stad. Wanneer een Europeaan echter vergunning geeft aan een vreemdeling om op zijn erf handel te drijven, dan zal de politie daartegen niet de minste zwaarigheden maken, terwijl, wanneer zulk een vreemdeling een eigen handelszaakje wil opzetten buiten zijn wijk, dit in zoverre verboden is, dat de handelaar 's avonds naar zijn wijk moet terugkeeren.

Wat beteekent zulk een verbod nu? vraagt de schrijver.

Persoonlijk is hij niet in staat daarop een antwoord te geven. Wel erkent hij, dat in Gr-China eene dergelijke regeling bestaat voor de Westersche vreemdelingen, doch daar is de toestand eenigszins anders en zijn de vreemdelingen niet altijd veilig, terwijl de ervaring heeft aangetoond, hoe goed het is, dat zij zich bij elkander aansluiten.

Maar de toestand der Indische steden is toch niet te vergelijken met dien van de Chineesche en bovendien hebben de vreemdelingen in China, als zij worden bedreigd, hunne gezanten en consuls, die voor hunne belangen kunnen opkomen, en aan de Chineesche regeering geldelijke schadevergoeding kunnen vragen. Het Chineesche voorbeeld te volgen, is dus voor het Indische bestuur overbodig. Wellicht is dit bevreesd, dat de Indische vreemdeling, die een eethuis bijv. buiten zijn wijk wil houden, den kleinen man zal bedriegen, maar dan ondervrage men eens de waronghouders, verkoopers enz. wie dagelijks meer bedrogen uitkomt, n.l. de schuldeischer of de schuldenaar, waar het algemeen bekend is, dat, bij het aangaan van kleine loopende schulden nimmer een schriftelijke overeenkomst wordt opgemaakt en voor laatstgenoemde den weg tot bedrog zoo gemakkelijk openstaat. Misschien is het ook de vrees, dat de Chinees op clandestiene wijze opium zal verhandelen, doch dan begripe men, dat de Chinees, die met bestuursvergunning buiten zijn wijk een warong (eethuis) opzet en welke vergunning bij wangedrag of bij het plegen van onregelmatigheden kan worden ingetrokken, zich wel tweemaal zal bedenken, alvorens tot opium-smokkelen over te gaan. Waarom is dus zulk een strenge maatregel, als waarvan hier sprake is, noodig?

De mogelijkheid bestaat, dat het bestuur den gewonen ouden sleur volgt en de plaatselijke autoriteiten geen gebruik weten te maken van de groote bevoegdheden, welke hen zijn toegekend. De regeering overwege toch deze aangelegenheid nog eens. De wijken der vreemdelingen en in de eerste plaats die van de Chinezen, zijn overbevolkt en het is hoogst noodzakelijk, dat zij zich met hun handel kunnen ontplooiën. Wil of kan men die op- en afsluiting der Chinezen niet opheffen, moge men dan besluiten tot uitzetting der grenzen van de wijk?

De positie der Chineesche officieren. Het bezadigde Chineesche blad Perniagaan zegt, dat het bestuur de Chineesche Officiëren de hand boven het hoofd moet houden tegenover de onhebbelijke houding, welke vele leden der Chineesche jeunesse dorée, onder wie het poenen-element meer en meer domineert, tegenover hen aannemen. Steunende op hun geld en de hulp van advocaten, wanneer zij in moeilijkheden geraken, miskennen zij ten eenenmale de positie en het gezag hinner hoofden. De tegenwoordige Chineesche officieren zijn menschen met een geprononceerd gevoel van eigenwaarde en zij willen er niet in berusten zegt het blad, dat jongelieden tegenover ondergeschikte Europ. en Ind. Politiebeambten een dergelijke houding aannemen.

De Perniagaan haalt daarvan het volgende voorbeeld aan. Onlangs werd een jeugdig Chinees aangeschreven om in de Kong Koan aan de belasting-commissie inlichtingen te verstrekken over zijn belastbaar inkomen. Tot twee malen werd het verzoek herhaald, tevergeefs. De betrokken Chineesche officier riep daarop de tusschenkomst in van het bestuur. De laatzinnige jongeling raadpleegde toen een advocaat, op wiens aanraden hij eindelijk de verlangde inlichtingen verschaftte.

Niet slechts Chineesche officieren, ook bestuursambtenaren klagen herhaaldelijk over de onhebbelijke houding, welke tot de jeunesse dorée, behorende jeugdige Chinezen aannemen, zoodat het werkelijk tijd wordt, dat een voorbeeld gesteld wordt.

De Hollandsch-Chineesche scholen. De Hollandsch-Chineesche school schijnt te Soerabaja veel minder in den smaak der Chinezen te vallen dan te Batavia. Terwijl te Batavia reeds spoedig na de opening der eerste in de Benedenstad, de behoefte aan een tweede bleek te bestaan, zijn, volgens de Soerabajasche Pewarta, op de school te Soerabaja nog vele plaatsen voor leerlingen beschikbaar, ter-

wij afgezien is van het bij den inspecteur van het onderwijs bestaande voornemen om een tweede school voor Chinezen te openen.

De Chinezen te Soerabaja, zegt het blad, zien het nut van het in die scholen gegeven onderwijs niet in. De groote meerderheid meent, dat het Maleisch voldoende is om aan den kost te komen en dat bekendheid met de Hollandsche taal dan eerst de Chinezen baten zal, wanneer de staatsdienst voor hen geopend is, evenals voor Europeanen.

De invoering van het Fransch als facultatief leervak zal daarin, volgens het blad, geen verandering brengen. Van kennis der Engelsche zien de Chinezen het nut in, maar geen enkele Chinees zal zich op de Fransche taal toeleggen.

Dat zinspelen op een plaats aan de staatsruif duidt genoegzaam aan, hoe weinig ook de Chinezen op Java er van doordrongen zijn, dat op de school slechts een algemeene beschaving gezocht moet worden en zij geen africhting beoogt tot staatsbetrekkingen.

Honderden Chinezen bezoeken de Engelsche scholen te Singapore en met zekerheid kan men zeggen, dat er geen enkele onder hen is, die er aan denkt, een staatsbetrekking te bekleden.

Indien op Java nu naast Europeanen en Inlanders der Chinezen zich als staatsbaantjesjager gaan postereen, dan zullen wij hier binnen afzienbaren tijd staan voor sociale quaesties, waarvan de oplossing gegeven is door den geestigen Franschman toen hij zeide: Tout Français sera fonctionnaire, nourri et habillé par le Gouvernement, merkt De Javabode op.

Van Vreemde Koloniën.

De Franschen in Tomboektoe. Na de ongelukkige affaire in Wadai, waarbij de luitenant-kolonel Moll het leven verloor, is het voor de Franschen als een verademing uit een ander gedeelte van Afrika een succes te kunnen melden. In volle Sahara heeft de overvalling plaats gehad van een Marokkaansche bende.

Onder leiding van Abidin el Kounti daalde zij de Niger af om er haar gewone razzia te gaan houden, maar toen dit bekend werd, werd een bijna algemeene mobilisatie van de Fransche troepen in Tomboektoe en Gao bevolen. Een der vele kleine colonnes stond onder bevel van den kapitein Lamoureux, en deze mocht er in slagen de bende 's nachts te verrassen op het plateau van d'Asselagh. De overvalling leidde tot volslagen vernietiging van de vijandelijke afdeling, die een honderdtal geweren telde; slechts een tweetal wist te ontkomen en kon het bericht naar Marokko brengen. De Franschen hadden maar drie licht gewonden.

Daar nachtelijke overvallen niet heel dikwijls tot een gewenscht resultaat hebben geleid, en daar Abidin el Kounti tot de onverzoenlijken is te rekenen, wordt het behaalde succes nog al breed uitgemeten. Maar opvallend is, dat van den dood van het hoofd zelf geen gewag is gemaakt bij de vermelding der geheele vernietiging van zijn troep. Het is o. i. niet onwaarschijnlijk, dat aan de beteekenis van den eersten indruk bij nadere inlichting wel wat afgedaan zal behooren te worden.

Fransch Indo-China. Een groot aantal personen, die naam maakten of nog belangen hebben in Indo-China, hebben tot het Fransche parlement een verzoekschrift, of wil men liever een verzuchting gericht, in deze termen:

„Gegeven de zeer moeilijke toestand, waarin Indo-China zich bevindt, zoowel uit een economisch, als als een financieel, als uit een staatkundig standpunt beschouwd, verzoeken de ondergeteekenden, handelslieden, industrieelen, landbouwers in Tonkin, heel eerbiedig aan de regeering wel een parlementaire enquête te willen bevelen en de oorzaken te bestudeeren van de heerschende slechte toestanden, om de verantwoordelijkheid der betrokkenen vast te stellen en om de middelen te overwegen, die aan Indo-China den welvaart kunnen terugbezorgen, welke het niet verloren zou hebben, wanneer het hooge gezag altijd met vervolgzin in de leiding, een zoodanige staatkunde van beleid en wijsheid was blijven volgen, als noodig is om te gelijktijd de belangen der Franschen en der inlanders te waarborgen.”

Om een denkbeeld te geven van de feiten, waarop een veroordeeling van de toestanden kan berusten, haalt le Matin eenige gevallen van vergiftiging en van rooversdaden uit het nu afgelopen jaar aan, die wij hier overnemen.

De commandant Rumilly stierf vergiftigd, kort nadien evenzoo een Europeesche familie te Sien-Loai, nabij Hanoi. In Juni overleden onverwacht de beide zonen van den De-Tham.

Den 1en Mei werden Nam-Dinh en Nin-Binh des nachts door roovers aangevallen. Na een schermutseling, waarbij eenige gewonden vielen, slaagde men er in het hoofd der bende, Nguyen Phai, te vatten. Hij bekende te handelen op last van een revolutionair leider, die in China woont, en in opdracht te hebben de annamitische studenten aan te sporen in China en in Japan te gaan studeeren, om daarna terug te keeren tot aanzetting en leiding van de anti-franschgezinde beweging in deze streken.

De **PHONOLA**,
het pianospeelapparaat bij uitnemendheid,
ingebouwd in een PIANO als

Phonola-Piano,
stelt iedereen in staat muzikaal piano te spelen.

Steeds voorradig bij:

GEBRS. RIJKEN EN DE LANGE,
ROTTERDAM,
GEDEMPTE BINNENROTTE 154.

OPRUIMING.
J. JANSEN,
KEPPLERSTRAAT 115.
bij de Regentesselaan.
Telefoon No. 2723.

Karpetten.
Linoleums.
Tafelkleeden.
Linnen loopers.
Matten.
Zeilen.
Vitrages.
Wollen loopers.
Divandekken.

2e hands MEUBELEN.
Magazijn geopend 's m. 8—'s av. 10 uur.
In- en Verkoop
van geheele en gedeelten van **INBOEDEL'S**.
Behangerij, Stoffeerdery en Beddenmakerij.

Goosen & Swagerman.
DEN HAAG Boekhorststr. 149.
DEN BOSCH, Vughtsterstr. 17.

**VLEUGELS, PIANO'S,
INGEBOUWDE PIANO'S
— ORGELS.**

VERHUUR-
PIANO'S van f 5.— p.m. of f 50.— p.j. af.
VLEUGELS van f 8.— p.m. of f 80.— p.j. af.
SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

ALS betalend logé wenscht doktersfamilie in Gelderland, groot buiten m. wandelpark bewoonende, enkele gasten te ontvangen. Zeer geschikt voor rustbehoevenden en herstellenden. Geen tuberculose of zenuwlijders.
Brieven Bureau van dit blad.

W. POPPINK, :: :: TELEFOON No. 4485.
Prins Hendrikstraat
141—143.
Geheel gepantserde Hutfokfers. Voor het bagageroom, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, m. bak f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog, m. bak f 12.—

Den 10en Mei drongen acht roovers, vlak bij de poorten van Hanoi, in het dorp La-Phu. Gewapend met revolvers en geweren van de nieuwste modellen, wonden zij tien bewoners. Gevangen genomen, bekende zij ook in verbinding te staan met de revolutionairen. Zij verklaarden te behooren tot een bende, die veel wapendiefstallen had uitgevoerd, en die zelfs een — niet door hen aangewezen — bergplaats van wapens en munitie bezat.

Den 21en Augustus werd in Laos, dat voorgesteld wordt als het rustigste landschap ter wereld, de inspecteur der militie Nollin gewond door kwaadwilligen. De schuldigen, eerst gevat, konden ontkomen door de medeplichtigheid der bewoners, die de roovers voordien ook van voedsel hadden voorzien.

Het komt ons voor, dat op deze en dergelijke gevallen niet veel peil te trekken is ter beoordeeling van den algemeenen toestand, alleen wanneer bij degelijk onderzoek mocht blijken, dat zij uitgingen zijn van een in ruimer kring heerschende ontevredenheid, of van een politiek drijven, zouden zij als aanwijzingen mogen gelden van algemeene strekking. Mocht de Fransche regeering ingaan op het verzoek tot het instellen van een parlementaire enquête, en mochten daarmede personen worden belast, die de bekwaamheid hebben om te kunnen beoordeelen en den moed om ronduit te spreken, dan zullen wel bewijzen van grooter waarde bijgebracht kunnen worden, voor het inwerken van nieuw oplevende krachten in de landen om en bij China.

DUITSCH KOLONIËN.

De Karolinen. — Ten Noorden van Nieuw-Guinea strekt de Karolinen-groep zich uit over de kolossale lengte van 30 evenaar-graden. De hoogste ambtenaar, de waarnemende gouverneur, woont op het eiland Jap. Sedert geruimen tijd broeide ontevredenheid op Djokadj, gelegen in 't district Ponape (afstand tot Jap ongeveer als van Amsterdam tot St. Petersburg). Door het zenden van een oorlogsschip, een grooter aantal politie-soldaten en door persoonlijke onderhandelingen van het in 1909 opgetreden districtshoofd Böder met de opperhoofden ter plaatse, werd de storm aanvankelijk bezworen. De verplichte aanleg van wegen, waartoe de bevolking de werkkrachten moest leveren, deed de ontevredenheid echter weer opkomen. In Juni werd andermaal verzet gemeld. Ook nu hoopte Böder door persoonlijk de leiding in handen te nemen de gemoederen tot inschikkelijkheid te kunnen stemmen. Dit heeft hem niet mogen gelukken.

Een telegram van den w.n. gouverneur van Jap meldt, dat Böder, drie andere ambtenaren en vijf inboorlingen door een 250-tal verzetsmannen in Djokadj zijn vermoord. De onder-gouverneur is terstond met een politiemacht naar Ponape vertrokken, tegelijk met de kruiser Kormoran.

Een ouderwetsche loopbaan. Op 77-jarigen leeftijd overleed, den 12en December, het eeredid van het Deutsche Koloniale genootschap, de oud-vice-admiraal Freiherr von Schleinitz. Hij doorliep een merkwaardige loopbaan.

Nog geen 15 jaren oud trok hij in 1849 als scheepsjongen naar zee op een handelsbrik. Kort daarna ging hij over bij de toen pas gevormde Pruisische oorlogsmarine. Daarbij bracht hij het spoedig tot officier en nam hij in 1856 deel aan de tochten, die onder prins Adalbert tegen de Rif-roovers plaats hadden. Hij was een der deelgenooten aan de zending van graaf Eulenburg en bezocht daardoor op een driejarige reis een groot deel van Oost-Azië. De indruk, dien hij op verschillende personen van invloed gemaakt had, hielp hem met groote sprongen vooruit; in 1863 werd Freiherr v. Schleinitz in de admiraliteit beroepen, waarin hij tot 1886 een figuur van betekenis bleef.

Van de vele opdrachten, die hij te vervullen heeft gehad, worden hier slechts die gemeld, welke in eenig verband staan met de koloniale belangen. Hij behoorde tot de vertegenwoordiging van Duitschland bij de opening van het Suezkanaal. Onder zijn leiding had een wetenschappelijke expeditie plaats tot onderzoek van het Zuidzee-gebied. Deze bracht in twee jaren vele gegevens van geographische, nautische, ethnographische en meteorologische betekenissen bijeen. Hij heeft een levendig aandeel gehad in de bemoeienissen om Duitschland tot een koloniale mogendheid te maken, en was van 1886—1888 „Landeshauptmann“ van de Deutsche Zuidzee-bezittingen. Ook nadien bleef hij zich voor koloniale aangelegenheden interesseeren, al rustte hij, sedert het midden der negentiger jaren, op zijn lauweren in den Huize Hohenborn bij Pymont, waar hij nu ook overleden is.

Wanneer eenmaal, zegt de Deutsche Kolonialzeitung, de geschiedenis zal geschreven worden van de Deutsche koloniale staatkunde en in het bijzonder die van de bemoeieningen met de verre Zuidzee, zal de naam van den admiraal v. Schleinitz voor alle tijden op de eerste bladzijden geplaatst moeten worden.

BRITSCH KOLONIËN.

Zuid-Afrika. — In de Kerstdagen hebben heilige kloppartijen plaats gehad tusschen de politie en Kaffers aan den Rand bij Johannesburg. Dat de omvang het karakter van gewone vechtpartijen wel overtroffen heeft, blijkt uit het aantal van

12 dooden en vele gewonden, dat erbij wordt opgegeven.

Tibet. Een blauw-boek behandelt Tibet in 1910. Het brengt in het kort het verloop in herinnering van de Tibetsche-Chineesche-Engelsche verwickelingen, die nog van volle actueel belang zijn.

Na zijn vlucht van Lhasa in 1904, vertoefde de Dalai Lama eenigen tijd te Urga in Mongolië, daarna in eenige kloosters in Shansi, vanwaar hij in Juli 1908 een oproeping kreeg om naar Peking te komen. Hier werd hij goed ontvangen en verkreeg hij zelfs een nieuwen titel, die hem eigenlijk tot onderdanig hoogwaardigheidsbekleeder van den Keizer van China bestempelde. Dit was de eerste duidelijke verklaring, dat China Tibet beschouwde als onder zijn soevereiniteit te behooren. Bij zijn terugkeer naar Tibet, werd den Dalai Lama opgedragen met den Amban in overleg te blijven, hij mocht niet rechtstreeks met den troon onderhandelen. Na een reis van meer dan één jaar, kwam hij den 25sten December 1909 te Lhasa terug.

Weldra merkte hij hoe zeer de belangstelling van China voor Tibet was opgewekt. Chineesche troepen werden signaleerd en de verschijning van een kleine bereden voorhoede te Lhasa was voldoende om den Dalai Lama weer op de vlucht te doen slaan. Dag en nacht voortsnellende bereikte hij, over Darjeeling, Calcutta. De Onderkoning bood hem gastvrijheid aan. Wanhopig, riep hij de hulp van Engeland in. Hij verwachtte anders een bezetting van zijn land door de Chineezzen, die de bevolking zouden onderdrukken, de Boeddhistische godsdienst zouden uitroeien, Chineesche ambtenaren over het land zouden verspreiden. Daarna zouden zij hun macht ook over Indië uitbreiden! Hij deed een beroep op den steun van Groot-Brittannië en vroeg vergeving voor hetgeen hij mocht misdreven hebben. Zijn wil was goed geweest, maar hij had geen vrijheid van handelen gehad, de weigering b.v. om een brief van Lord Curzon (voorganger van Lord Minto) te ontvangen, moest alleen toegeschreven worden aan zijn onmacht, daar zijn optreden tegen vreemden toen ook onder Chineesche contrôle had gestaan.

Hem werd medegedeeld, dat de Britsche regeering zich niet wilde inlaten met de zaken, die Tibet met China te beredderen had, noch met het inwendige bestuur van Tibet, maar dat zij wel stappen wilde doen om de in 1904 en 1906 gesloten overeenkomsten te doen naleven. In die richting is zij werkzaam geweest.

De Dalai Lama bracht de zomermaanden in Darjeeling door, waar hij veilig is, in afwachting van de toestemming of de uitnodiging van de Chineesche regeering om naar Lhasa terug te keeren, en van de waarborgen, welke daarbij dan gegeven zullen worden voor zijn persoonlijke veiligheid. Zijn geestelijk overwicht is hem niet te ontnemen, maar hij zou zijn vatikaan van Lhasa naar Darjeeling kunnen verleggen; het is de vraag of dit China welgevallig zou zijn.

Er is hier een botsing van Chineesche en Britsche belangen, die, sedert de z.g.n. missie van 1904, een onrust over Tibet gebracht heeft, waarvan het vermoedelijk einde in lange nog niet te voorzien is.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Inlandsch Credietwezen.

In de Oct.-af. van het tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur bespreekt de heer P. J. F. v. Heutsz den tegenwoordigen stand van het Inlandsch credietwezen. Wij ontleenen aan die beschouwing het volgende:

Van tijd tot tijd — zegt de heer v. H. — kan men in de bladen lezen, dat deze tak van dienst nog niet voldoet aan de eischen, die men aan deze organisatie stellen moet, en dat het credietwezen niet aanpast aan de nooden en behoeften des volks, waarvoor het dienen moet. Dit komt den schrijver niet juist voor. Gewoonlijk zijn dergelijke opmerkingen gebaseerd op mededeelingen van bankjes, die nog niet voldoende functioneeren om den landbouw- of visscherijwoeker in allen deelen te kunnen keeren en alzo nog niet in staat zijn om de rechtmatige voordeelen uit het bedrijf geheel ten bate te doen komen van den Inlandschen producent.

Thans, na een tienjarige actie, is het verblijvend vooruitzicht geopend, dat, alhoewel het gezag nog altijd niet kan worden gemist bij de gestie van het Inlandsch credietwezen, eerlang directe financiële hulp van staatswege zal kunnen worden ontbeerd; als alle bestuursafdeelingen op Java in het weldadig bezit zullen zijn gekomen van afdelingsbanken en deze in talrijke desabankjes de noodige voelhorens zullen bezitten voor het contact met de credietnemers in hunne verschillende nuances en uitloeken.

Slechts vijf afdelingen, n.l. Buitenzorg*), Meester-Cornelis, Rembang, Kraksaan en Loemadjang hebben nog geen credietinstelling; om welke reden

*) Thans is ook te Buitenzorg een afdelingsbank opgericht.

HOTEL VAN ZEBEN - CAFÉ-RESTAURANT,

Wagenstraat 44, TEL. 411. DEN HAAG.

LOGIES met ONTBIJT vanaf f 1.50, PLAT DU JOUR van 12-2 uur à f 0.50, DINERS vanaf f 0.80 en hooger van 4½-7½ uur. Restaurant à la Carte gedurende den geheelen dag.

Aanbevelend, v. ZEBEN.

Magazijn van KEERENHOEDEN en PELTERIJEN. EDUARD PELGER,

PRINSESTRAAT 35, - 's-GRAVENHAGE.

TELEPHOON 3902.

Hofleveranc.

WED. H. RADER & ZONN,

Wijnhandel sedert 1775.

AMSTERDAM - ARNHEM.

's-GRAVENHAGE - Hooikade 25a.

TELEFOON No. 3493.

GEBROEDERS DOMHOFF.

HOFKLEEDERMAKERS v. Z.K.H. DEN PRINS DER NEDERL.

Parkstr. 8, DEN HAAG, Tel. 3092

Gala-Costuums. — Uniformen. — Rij- en

::: Automobiel-Kleding. — Pelterijen. :::

Dames Wandel-, Rij- en Automobielkleding.

A. SCHARENBERG, HOFLEVERANCIER.

NIEUWZILVER- EN NIKKELWERKEN

HUISHOUELIJK LUXE

TELEPH. INTERC. 2443.

HOOGSTRAAT 15, - 's-GRAVENHAGE.

VACANT

AFFIRMATIE

(LIJNEN EENER LEVENSBESCHOUWING)

DOOR G. KAPTEIJN-MUIJSKEN.

PRIJS f 2.90.

IN ELKEN BOEKHANDEL VERKRIJGBAAR.

„Een boek van karakter en van idealisme; een grondtrek er van is de oprechtheid. Het is een bezielend en geestrijk pleidooi voor de erkenning onzer geestelijke waarden, voor den geestelijken levensinhoud, waarvan het heil verwacht.“

Dr. J. D. BIERENS DE HAAN, in het „Tijdschrift voor Wijsbegeerte“ van Juni 1908.

„Een boek dat licht brengt... dat een wonder voor ons verrichtte, een aangrijpend boek. Van uit het hooge standpunt, dat de schrijfster van „AFFIRMATIE“ ons aanwijst, zien we alle draden, die de menschen spinnen, om daarlangs het hoogste te bereiken, ten slotte uitloopen in één richting.“

MARGARETHA MEIJBOOM, in „De Vrouw“ van 25 Juli 1908.

„Het woord lag mij op de lippen: „Affirmatie, Affirmatie, ja, erkenning, bevestiging des levens. Goddank, het woord heeft geklonken: „Affirmatie“. Ik hoor het als een velle triomphante tegenspraak! Ik hoor het als een trompetstoot, ver klinkend in de serene kalmte van een helderen dag.“

JOS. VAN VEEN, in „Recht door Zee“ van September 1908.

„Een enkele maal gebeurt het, dat er plotseling een mooi woord, een tekenende uitdrukking wordt gevonden, die een menigte verschijnselen, welke een gemeenschappelijk kenmerk bezitten, samenvat. Zoo heeft Mevr. KAPTEIJN-MUIJSKEN in een merkwaardig boek, waarop ik in verband met eenige andere werken terugkom, het woord „AFFIRMATIE“ gebruikt, daarmee een naam gevende aan het zichtbaar streven, om overal weer regels op te stellen voor ons leven en vaste vormen te vinden voor onze waardebepalingen... Er wordt gestreefd naar bevestiging en binding.“

R. CASIMIR, „De Ploeg“, Oktober 1908.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA's Boekhandel te Amsterdam.

gao. — De spreektaal der immigranten in Suriname, enz. — Verslagen van maatschappijen, zoomede de overige wekelijkse rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 32: Van consulaire benoemingen, door v. d. M. — De hoofdschool te Madioen (voorbereidende klasse), door Later (met foto's). — De „Zeven Provinciën (met foto), door F. Hageman. — Indische penkrassen, door Ofoei. — De steen der wijzen, door Otto Knaap. — Tripolitanië, door H. van Kol. Het Turksch bestuur. — Herinneringen van een „oudgast" (vervolg). — De Paupers. Romañ uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Behalve de hierboven reeds genoemde, bevat de jongste afl. van het Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur nog eenige bijdragen, n.l.:

De identiteit der comparanten voor den overschrijvingsambtenaar, door J. Th. Petrus. — Met de „Laurens Pit" naar Prinseneiland en Djoengkoelon, door Elias. — Eenige beschouwingen over het tusschenplanten van Kemlandingan, door W. J. Knoop (door de Redactie uit het Boschbouwkundig tijdschrift Fectona overgenomen, „ter wille van het groote belang, dat dit opstel heeft voor de bestrijding der alang-alang, o.a. in de afgeogste hoemablokken.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een artikel in het jongste nummer van „De Ingenieur" van den heer W. H. C. Doorman, handelend over Ertsgangen op Billiton; de schrijver komt voor dat tin-eiland tot dezelfde conclusie als prof. S. J. Vermaes, met betrekking op Banka (zie Ingenieur no. 47).

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m. 17 December 1910;
De Sumatrapost t/m. 8 idem;
Het Bat. Nieuwsblad t/m 7 idem;
De Locomotief t/m 6 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 6 idem;
De Sumatrabode t/m 9 idem;
Tjahaja Sumatra t/m. 8 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 47;
De Ind. Mercur no. 1;
De Banier no. 48;
Weekblad voor Indië no. 33;
Handelsberichten v/h. Dep. v. Landbouw no. 198;
Kort verslag Verg. Tweede Kamer S.-G.;
D. van Hinloopen Labberton; Geïllustreerd Handboek van Insulinde;
Onze Vloot no. 17;
Bandera Wolanda no. 69;
Jan Huygen v. Linschoten Itinerario, 1570/1592. Tweede deel.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften. Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingbode, Maandbericht van het Ned. Zending-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juli 1911;
Bananas in the West Indies by H. C. Hendrickson.
Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich.
Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.
Overzicht der voorloopige resultaten van den ar-

heid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.
Credietgids voor Nederland.
13e Jaarverslag van de Vereeniging tot bevordering van Christelijk leven, gevestigd te Magelang.
Een adat-wetboekje voor heel Indië, door Mr. C. van Vollenhoven.
Koloniaal Staatkundige vlugschriften, door M. v. Geuns.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië, door H. J. A. Apituley, R. Tumbelaka, H. F. Lumentut, Radjiman, R. M. Brenthel, Moh. Salih, Ph. Laoh en dr. Abdul Rivai.

In memoriam Melchior Treub, met blanco kaarten tot deelname aan de voorgenomen Treub-hulde.

Spoor- en Tramwegen op Java, met kaarten.
Wileko nieuws, maandblad gewijd aan industrie, cultuur, mijnwezen en techniek.

Vragen en mededeelingen op het gebied der Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Negen-en-veertigste algemeen jaarlijksch verslag van de hoofdcommissie der Jongens-weezen-inrichting te Soerabaja.

1e aflevering van Neerlandsch-Indië, land en volk, met een voorwoord van J. B. van Heutsz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Vereeniging „Moederland en Koloniën".

De Vergadering in „Pulchri Studio", Lange Voorhout 15, Den Haag, waarin de heer Mr. C. TH. VAN DEVENTER zal spreken over: Een en ander over onze Koloniale Tentoonstelling te Brussel, welke eerst was bepaald op den 6en Januari, is uitgesteld tot Vrijdag 13 Januari 1911, 's avonds 8 uur.

Namens het Bestuur:

G. NYPELS, Secr.,

Willem de Zwijgerlaan 5.

Het bestuur hoopt, dat vele leden gebruik zullen maken van hun recht tot het introduceeren van dames en heeren.

Het is niet noodig hiertoe vooraf een aanvraag te doen.

Voor de Nederl. Afd. der Ned.-Ind. Mij. van Nijverheid en Landbouw zal de heer J. E. JASPER op Vrijdag 13 Januari 1911, een voordracht met lichtbeelden houden over:

De Inl. Weefkunst in Ned.-Indië.

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore Heulstraat 17, 1ste verdieping.

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9-12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting, enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. de Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 2 December 1910. No. 96.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den kantoorchef H. H. Jansens en 2 jaar aan den opz. Tj. Bijkerk.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerken J. Abegg en mej. J. H. S. Mouthaan.

Benoemd: tot 1en commies bij het Dep. v. B.O.W. H. R. Doeve; tot commies te Pontianak D. J. Apon.

Gesteld: ter beschikking van den President van den R. v. J. te Makassar Mr. Ch. F. P. Bodemeijer.

Ontslagen: eervol de assistent-wedono van Karangawen Raden Soedjono Koesoemo.

Benoemd: tot patih voor de districten van Tjilegon

Indisch Restaurant

□ Vereeniging OOST EN WEST. □

LAAN VAN MEERDERVOORT 195

□ TELEPHOON No. 2655. □

INDISCHE KOKKIE

□ PLAT DU JOUR f1.— □

DINERS van f1.50

UITZENDING van DINERS

- en allerlei SCHOTELS. -

H. W. v. d. H. en I. M.

VERSCHIJNT IN 4 VERSCHILLENDE ÉDITIONS.

Is U reeds geabonneerd? Zoo niet, lees dan dit oordeel!

Ieder verstandig man beschouwt het luttele bedrag voor een abonnement, als het aangenaamste en meest vruchtdragend leergeld, wegens de vele zakenkennis, die hij wekelijks uit het weekblad opdoet en het nuttig nieuws, dat hem 13 X voor 55 cts. wordt geboden.

Geef uw beroep en duidelijk adres op en U ontvangt fo. en gratis een proefnr. van het vakblad in uw bedrijf.

Administratie van het Weekblad,
AMSTEL 18, AMSTERDAM.

MAISON DROUOT

□ □ DEN HAAG □ □

LANGE HOUSTRAAT 7 en 2. — TELEF. 753.

GROOTSTE INRICHTING

TOT COMPLETE MEUBILEERING

BEHANGERIJ - STOFFEERDERIJ - EIGEN

MEUBELFABRIEK - ANTIQUITEITEN EN

□ □ KUNSTVOORWERPEN. □ □

Een nieuw boek van de bekende schrijfster

NANNIE VAN WEHL

Deze maand verschijnt:

De kleinkinderen van Mevrouw Beukema

Een boek voor jonge dames van 16—18 jaar.

:- Met teekeningen van C. J. ROVERS :-

Prijs f 2.50. In prachtband f 2.90

N.V. Electriche Drukkerij

„Luctor et Emergo"

Telefoon Intercomm. 4424

's-GRAVENHAGE

Amalia van Solmsstraat 2-4

enz. Raden Djojo Atmodjo; tot translateur voor de Engelsche taal te Soerabaja J. J. A. Bolkestein; tot 1en klerk J. W. Hemler.

Overgeplaatst: naar Bondowoso de onderw. 1e kl. Th. J. A. Hilgers; naar Semarang de idem H. J. Bessem.

Benoemd: tot opzichter B. O. W., Ch. H. W. Burgemeester te Tjimanok.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondh. 1e kl. Dr. J. J. Kunst.

Overgeplaatst: bij den generalen staf de kapitein der inf. G. van Ginkel; naar Moeara Tebo de 1e luit. J. H. Enter; naar Palembang de id. A. Tissot van Patot; naar Djambi de 2e luit. J. H. Fuchter; naar Moeara Tebo de id. A. de Dieu Stierling; naar Long Ram de 1e luit. R. W. Roelants en de 2e id. K. M. H. Karsen; naar Bandjermasin de 2e luit. W. A. van der Gant; naar Kendarie de eerste luit. F. Treffers; naar Palopo de idem A. R. N. Veenstra; naar Makassar de onderluit. J. B. de Kort; naar Timor-Koepang de 1e luit. H. L. M. Dommers; naar Lahat de 2e luit. J. R. Jochem; naar Leubo de 1e luit. Jhr. A. D. Laman Trip; naar Kroëng Beuka de id. J. van Arkel; naar Koeta-Radja de 2e luit. J. van Ardenne; naar Panton Mamoet de onderluit. A. Wunderink; naar Loeëng Poetoe de 2e luit. J. M. J. van Andel.

Verleend: één jaar verlof aan den onderhavenmeester J. W. Tissot van Patot.

Uit de Javasche Courant van 6 December 1910. No. 97.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den ingenieur E. J. Bergmans en aan den ambtenaar der in- en uitvoerrechten E. M. O. Schneider.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies te Manado W. Toorop.

Benoemd: tot tijd. inspecteur van het gevangeniswezen H. A. C. M. Hueber; tot voorzitter van den landraad te Djombang Mr. A. Louis; van de landraden te Poerwokerto en Poerbolinggo Mr. B. W. C. Dwars.

Belast: met de waarneming der betrekking van

voorzitter der landraden te Madioen en Ponorogo Mr. J. G. Geerlings; te Kraksaan Mr. A. E. Schouten.

Benoemd: tot 1en klerk bij het Dep. v. Justitie A. G. J. Kollmann.

Ontheven: eervol van de betrekking van civiel gezaghebber D. B. W. van Ardenne.

Geplaatst: in de residentie Tapanoei de controleur K. C. van Haastert; in Benkoelen L. F. W. Reyckers.

Herbenoemd: tot ambtenaar 2e kl. der in- en uitvoerrechten F. L. Pannekoek; tot id. 4e kl. W. F. van Campen, beiden te Batavia.

Militair Departement.

Gesteld: op verzoek op non-activiteit de 1e luit. der inf. S. C. Th. van der Paardt.

Geplaatst: te Soerabaja de 2e luit. der art. C. M. A. Stoutjesdijk; te Batavia de id. Ch. Hoogkamer.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de 1e luit. der genie J. H. W. Immink; naar Bandoeng de idem W. F. van Vliet.

Geplaatst: te Tjimahi de off. v. gezondh. J. F. Schouw; te Semarang de id. C. Kroon.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de off. v. gezondh. Dr. C. E. J. Heberlein en K. W. van der Goes Hillebrand; naar Wahaai de id. Mas Boenjamin; naar Magelang de id. S. L. Brug.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Kawi”. Gezagvoerder G. de Boer. Van Batavia 8 December 1910, — te Marseille 31 December 1910.

Naar Padang vertrokken:

Mevr. B. A. Dijkman en k; G. A. Fokker; Geritzen; K. A. v. d. Hoek; R. J. van Lier; L. H. du Perron; Mevrouw Reineke van Stuwe; W. P. E. Roeder; Steenman; Mej. J. van Slooten; Mej. A. M. Ch. van Slooten; Tjaden; L. Ziedel.

Naar Europa vertrokken:

A. Bijsterveld; T. Bouwe; D. M. ten Berge; A. J. L. de Boer; G. Bovenkerk; J. G. Blom; H. F. Clark-

son; G. E. J. Caspersz; J. F. Cherry; J. B. Carlee; C. B. Eenhoven; P. J. Fieret; Ch. N. de Groen M. Götner; H. Grinwis; J. F. Giere; J. H. Hermans; H. Hilgen; J. C. Joekes; A. de Jongh; T. Kraaijenbrink; A. J. W. Kampman; Th. H. Koehorst; J. Korving; C. N. A. Loos; J. C. v. d. Meijden en echtg.; J. v. d. Meulen; C. C. Mullaert; H. Petersen; J. v. d. Ploeg; P. Rijk; E. M. de Raad; J. P. Sollewijn Gelpe, echtg. en 3 k; M. W. Schaap; J. Tuin; J. J. W. Vogel; J. Verhoog; H. B. Wending; J. Wingelaar; benevens H.M. Onderofficieren, troepen en schepelingen.

Van Padang:

P. E. Hoeke Moolenburgh, echtg. en k; Mej. Merens; benevens H.M. troepen.

Passagierslijst van het s.s. „Ophir”. Gezagvoerder H. M. L. Oudendijk. Van Rotterdam naar N.-I.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

E. J. F. Linssen; W. van Leewen; Mevr. C. M. Kamps—Quanjel; F. L. Rambonnet; Mevr. G. M. J. de Bruijn—Stam; W. A. van Laer; Mevr. M. S. van der Veen, en 2 k; A. Michielson, met echtg. en 4 k; J. Hoogeveen; A. Verwede; J. W. Saelman en echtg.; Colerus; W. K. R. O. L. de Thours en 2 zoons; G. Duiker; C. Ziegenhardt; Koster; benevens een detachement suppletietroepen.

Te Southampton schepen zich in n. Lissabon:

J. Duff; J. A. Young.

Te Marseille zullen zich inschepen:

J. Rijkse, met echtg. en 2 k; Mevr. C. Poulus Carp en d; E. Ch. A. Spier; J. A. van Dijk van 't Velde; H. Hemken en echtg.; H. Heetjans, met echtg. en 1 k; G. W. Koning Jr.; W. C. Hoogenstraaten; A. E. de Hoog; Mevrouw H. W. G. Overdijkink—Van der Kaaij; L. Schravessande; A. Eikeleboom; C. A. Petit, met echtg. en 1 k; J. E. Vetter, met echtg. en 1 k; F. C. Heijlman Jr. en echtg.; A. Rosenkranz; C. G. Blooker.

Naar Port-Said:

Mr. A. S. à S. Idzeida; Jaspar.

Te Port-Said zal zich inschepen:

Mr. C. C. Dekema.

ADVERTENTIËN.

1885

1910

DE NIEUWE GIDS
GEDENKBOEK

Gedenk=Boek

TER GELEGENHEID VAN HET

25-JARIG JUBILEUM VAN DE NIEUWE GIDS

IS 1 OCTOBER 1910 VERSCHENEN EN BEVAT:

Een **Overzicht** van de geschiedenis van het tijdschrift, dus van de letterkundige beweging van '80.

Ruim **100 bijdragen** van Nederlandsche auteurs.

Ruim **84 portretten** met handtekening.

EEN WERK VAN ZELDZAME WAARDE!

Voor abonné's zonder prijsverh. als October-aflevering.

In den handel, ingenaaid voor f 2.90, geb. voor f 3.50.

UITGAVE VAN DE ELECTRISCHE DRUKKERIJ

„LUCTOR ET EMERGO”

AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, 's-GRAVENHAGE

R. PEUKERT

FIRMA F. HINTZE

KUNST-EN IVOORDRAAIER

SPUISTRAAT 60 DEN HAAG

SPECIALITEIT IN ZELF VERVAARDIGDE NATUUR BARNSTEENEN SIGAREN- EN SIGARETTENPIJPEN

RUIME KEUZE MEERSCHUIMEN EN HOUTEN PIJPEN

WANDELSTOKKEN.

REPAREREEN VAN PIJPEN, WANDELSTOKKEN, WAAIERS.

VACANT

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:

1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:

- het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
- het uitgeven van een tijdschrift;
- het vormen van een bibliotheek;
- het doen circuleeren van tijdschriften;
- het houden van verlotingen;
- het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris

W. DOZY - Bezuidenhout 361-6.

Weekblad voor Indië.

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang” NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West”: f.....

NAAM:

WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST” en zijne contributie te bepalen op

Handteekening:

Woonplaats:

** Bij de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

b. Onze Oost II:

Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze West:

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25.

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar.

VACANT

Vereeniging OOST en WEST Afdeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 16.

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Eene jonge dame voor vioollessen aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Onmiddellijk beschikbaar twee baboes voor de terugreis naar Indië.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 195 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.
Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zo nodig hunne hulp hierin te willen verlenen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene dame om voor gezelschap mee op reis te gaan, spreekt de moderne talen; heeft veel gereisd.

Twee jonge Dames voor steun in de huishouding.

Twee geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwamelinnennaaiers, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.